Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 19 МАЙ, 1987 ШУ. ★ № 60 (7405). ★ Мах 3 кеп.

ОКТЯБРА 70 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

Паччахьалкхенна шурен дулхи дIадалара карарча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача диййнахьа кхоачашъе дош деннад Урус - Мартановски района «Труд» совхоза хьайбаш леладераша. ХIаьта лаьрхIар чакхдаккхара дикалард йоллаш хьа а боагIа. Масала, бнъ бетта планал совгIа 12 центнер шура дIаелар цар цхьоалагIа май хьатIакхоачаш. Из я соахка цу юкъа дIаенна хинначул 434 килограмм дукхагIа.

Доаркашта юкъе яьржача яхье хьалха Муцалаева Сажи я. Бнъ бетта 1402 килограмм шура яьккхай цо хIара кхоабача Iаттагара. Районе эгтара лакхагIа хьоккам ба из.

Цул дукха тIехьабусаш бац Исаева Тамара, Эскиева Энист. Хьалхарча квартала итогех «Ленинская правда» яхача районни газета сийлен Улга тIа яьккхай уж доаркаш.

Иштта овсаре къахьега, толамаш даха царна новкъостал дераш эгтара хьалха доакъар Iалашдераш ба. Соахка кхоачамболлаш кийчдаь хинна доаццаше, доакъара цехе хьаьндеш хьаьшка дехкаш хиларах хIанз толаме Iангара даьхад доахан. ХIаьта цу цехе болх бераш ба механизатораш Ильясов Ахьмад, Бекаев Iийса, Бибулатов Сайд-Iали.

Рапса хьувкъама геттара раьза ба совхоза кулгалхой. Гектара тIара 180 центнер совгIа моша доакъар доал.

Х. МАГОМЕТОВ.

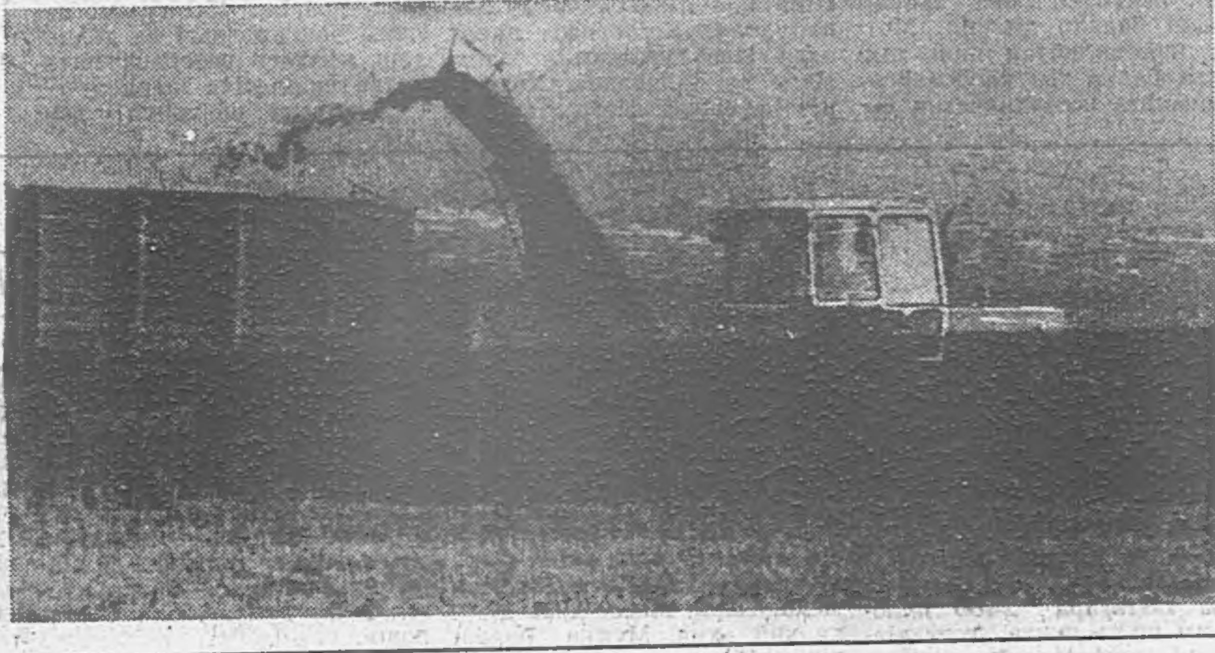

СУРТАШ ТIА: «Труд» совхоза директор С.-М. Бекмурзаев (аьттехьа вар) «Известия» яхача газета штате воацача фотокорреспондентаца З. Батчаевца рапс мел дика тIабаьннаб хьожаш ва; боахама толашагIа вола механизатор З. Бакаев; рапс хьоккхаш йола цун агрегат.

Л. АБДУРЗАКОВА сурташ.

НАХА ГIУЛАКХ ДАРА—ЛЕРТТIА ТЕРКО

Укх тIеххьарча шерашка къаьстта чIоагIа йоакхо ю бахача наха бытовой гIулакхаш делга тоадара. Чакхбаьннаб шийтталагIча пятилетка хьалхара бинъ бутт. Фуд цу юкъа республика къахьегамхошта карагIдаьннар? Ерригa республика хьанийцача бинъ бетта планагIа бахача наха де дезаш хинна бытовой гIулакхаш 9862,8 эзар сома маьхадар, хIаьта даьраш 9545 эзар сом мах болаш мара хиланзар. Паччахьалкхен план 97 процент мара кхоачашъяьяц, соахка бинъ бетта хинначунца нийсдича даь бытовой гIулакхаш 110 процент хинна дале а. Дерригa даьча бытовой гIулакхех юрташка бахача наха даьраш 3793,4 эзар сома маьха да. Бинъ бетта заданех 97 процент мара лоархIабаьбац. Цхьабакъда, соахка укх ханаца нийсдича юрташкарча наха даь бытовой гIулакхаш 113 процент да.

Вайцига — дикагIйола опыт йовза

— Нохч - ГIалгIайчера хьадена дукха хьувкъам луш дола люцерна сорташ да тха хьайбай продуктивность лакхъяьраш, — йоах Ломоносовски РАПО председатела А. И. Кадыкова. — Ленинградски областе дукххача боахамашка леладеш да Нохч - ГIалгIайче хьалхеяьча люцерна сорташ.

Люцерна хьалкхееш дика новкъостал ду тхона Шелковски а Гудермесски а района специалисташа. Тхо каст-кастта хул Нохч-ГIалгIай АССР специалисташ болча, цар Iоаяь йола йоаккха опыт Iомаеш. Къаьста дукха болх баьб оаха «Правда», «Гудермесский» яхача совхозашка, Коминтерна цIерагIча колхозе.

ХIара шера дукхагIа дIаювш я Ломоносовски районе люцерна. ХIаьта Нохч-ГIалгIайчера специалисташа баьча хьехамах 25—30 гектараш йолча зIамигача майдашка юв из. Практико хьа ма хьоккхара, технологи нийса лелаеш хилча, из йол 2—3 шера уллае мегаргйолаш я. Цун чам а хьоанал а йовц.

Укх деношка РАПО правлене баьча соцамах бригадирий группа Нохч-ГIалгIайчен боахамашка йоагIаргья, укхазара люцерна кхеяра дикагIйола опыт йовза.

Нохч - ГIалгIайчен кхашка хьалкхеяьча люцерна ги Ленинградски областа Приозерни а Лужски а районашка дIадувш да.

Х. ДАЧАЕВ.

КЕРДАЧА УНИВЕРСАЛЬНИ РАКЕТА-НОСИТЕЛА ЛЕТНО-КОНСТРУКТОРСКИ ТОХКАМАШ ТОЛАМЕ ДIАДОЛАДАЬД

ТАСС хоам

Советски Союзе дIадоладаьд дуккхаза урагIдахийтара лаьрхIа орбитальни кемаш санна Iилман а халкъбоахама лоархIам бола йоккха габаритни космически аппараташ лаьттана гонахьарча орбиташ тIа яхара лаьрхIа йолча «Энергия» яхача кердача, низболча универсальни ракета - носитела летно - конструкторски тохкамаш делга.

Ши ступень йолча универсальни ракета - носитела 2000 тонн совгIа стартови масса а я, хIаьта иштта 100 тонн совгIа бола пайдане мухь орбита тIа баккха могаргдолаш а я.

1987 шера 15 мае московски ханах 21 сахьати 30 миноти яьлча космодромера Байконурера эггара хьалха сигала урагIъяхийтай из ракета-носитель.

Хьалхарча ступена двигателаш болх баь даьнначул тIехьагIа из дIа а къаьстай, Советски Союза территоре тIа расчетни районе Iо а ессай.

Ракета - носитела шоллагIйола ступень полетни задане ма яххара болх беш а хилар, спутника габаритно-дозала макет расчетни точка тIа а яьккхар. Цу макетацара дIакъаьстачул тIехьагIа шоллагIйола ступень Тайжача океана акваторе лаьрххIа хиннача районе Iоессар.

Габаритно - дозала макет цох дIакъаьстачул тIехьагIа шийй двигатела новкъосталца лаьттан гонахьарча орбите яла езаш яр. Цхьабакъда, цун бортови системай штатни боаца болх бахьан долаш, макет шийна йиллача орбите яланзар, Тайжача океана акваторе Iо а ессар.

Ракета - носитела старт ечей гIета йодачей процессе кхы тIа гучадаьлар хержа инженерно - конструкторски, технически решенеш нийса хилар, цун конструкцеш, шаккхе ступеней двигателаш, управлене системаш чIоагтIа тешаме хилар. Стартови комплекса автоматизированни управлене оборудовании аппаратурей лерттIа болх бир. Хьалхара пуск еча хана де лаьрхIараши декхараши дизза кхоачашдир.

Кердача ноахалах йола универсальни еза ракета-носители уникальни стартови комплекси хьаечей цун тохкамаш дечей дакъа лаьцад дуккхача Iилма - тохкама, конструкторски, производственни, гIишлон - монтажни организацей, предприятей коллективаша, иштта военни специалисташа а.

«Энергия» яхача ракета-носитета летно - конструкторски тохкамаш толаме дIадоладар Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача шера Даймехка Iилман, техника доккха карагIдаьннар да, цо хьаелл советски ракетно-космически техника дегIаяра керда этапи космически аре машаре караерзаяра шерра перспективаши.

ГУЧЧАХЬА ДУВЦАШ

21 июнь ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

Укх шера 21-ча июне хургдолча хоржамашка Экажкъонгий Юртара хоржаргва 85 депутат, царех 75 саг — моттигерча Советен 10 саг — районни Советен. Депутаталла харжа белгалбаьхача наьха кандидатураш гуччахьа ювцаш, бокъонца йолча демократизма хьале чакхювл собранеш къахьегама коллективашка.

...«Айшат» яхача швейни филиала цех. 120 саг ва укхаза болх беш. Экажевски юрта Совете депутаталла харжа 6 саг оттаве веза укхазара.

Собрани хьайийллача председатела, филиала начальника Кодзоева аьлар:

— Моттигерча Совета депутаталла харжа тахан вай оттабеш бола нах морально цIена, гIулакхашаца белгалбаьнна хила беза. Шоашта юкъера уж къоастабе безараш шо да. ХIаране бокъо я шийна хержача бакъахьа хетачун пIи яккха, къайле йоацаш цох шийна хетар ала.

ХIара хоржамий округе гIолла депутаталла харжа 2—3 кандидатура оттайора, цIераш йоахар дикагIболчар. Беча балхах, цо общественни вахаре лоацача даькъах принципиальни мах бора собране къамаьл даьраша. ДукхагIбараш раьза болаш, депутаталла харжа оттабир № 40 йолча округе гIолла Л. Албогачиева, № 44 йолча округе гIолла — А. Добриева, № 45 йолча округе гIолла — Э. Аушева, № 61 йолча округе гIолла — З. Берсанова, № 62 йолча округе гIолла — А. Гагиева, № 64 йолча округе гIолла — Э. Сапралиева.

Коллективе лоархIаш, сийдеш нах ба депутаталла харжа оттабаьраш. Шоашкара масал а гойташ, къахьег пар, хьинаре дакъа лоац юкъарча балха тIа.

Дика чакхъяьлар «Экажевский» совхоза къахьегама коллективашка а хоржамашта хьалхара собраеш. Райсовете 5 саги моттигерча Совете 30 саги дехьтаталла харжа оттаве везаш бар шурий-товарни фермай, кхаь бригада, ялат леладеча хьетта болхлой. Укхаза а 2—3 кандидатура белгалйоахар депутаталла харжа. ХIаранех дийцачул тIехьагIа депутаталла харжа оттабир: № 70 округе гIолла совхоза механизатор Гайтов Татархан. Дукха ха я по совхозе болх бу. Наха лоархIаш, сийдеш саг ва из.

№ 1 йолча МТФ хиннача собране райсовета депутаталла харжара белгальякххар Дарсигова Фатима, № 2 йолча МТФ — Терхоева Зула. Иштта райсовета депутаталла харжа оттавир совхоза директор Галаев Яхьъя. Экажевски юкъерча шин школа коллективаша райсовета депутаталла оттавир района военком Г. А. Тисменецкий. Райсовета депутаталла харжа белгалбаьхачарна юкъе ба М. М. Богатырева — райзагса заведующи, Л. И. Сакалова — Экажевски Юрта Совета исполкома председатель.

Сход йолча хана юрта Совета депутаталла харжа белгалбаьхар юрта Совета исполкома болхлой Сакалова, Мержоев, Евлоев, Гайтукиева, кхыбараш.

Хоржамашта хьалхара собранеш хилар юртарча кхыча предприятешка а. Депутаталла харжа оттабаьча кандидаташца кастта вIашагIкхетараш хургда къахьегама коллективашца. Юрт социально - экономически дегIаахарах лаьца царна наказаш лургда харжархоша.

Л. САКАЛОВА,
Экажевски юрта Совета исполкома председатель.
Назрановски район.

Хьалхара балхаш чакхдаьннад

Ачхой - Мартановски района «Урожайный» совхозе дIадийнад баьцадаараш: хохаш, нарсаш, помидораш, кхачан свеклаш.

Ги дIадийначул тIехьагIа лаьтта IотоIадеш катокаш чакхдаьхад.

Со цига нийсвеннача диййнахьа хий дилла кхай тIа харшаш доахаш боахкар механизатораш.

— Хохаш хIанзле хьатIабаьннаб. Царна догIана хьисапе хий детта деза. Укх деношка хьатIадаргда кхы тайпа баьцадаараш а, — аьлар механизатораша беча балхага хьожаш кхай тIа хиннача совхоза директора Гиреев Султана. — Ханнахьа де деза гIулакхаш ца дича баьцадаараш дика хьувкъаргхиларах дог даха дезац. ХIанз, малх а хьежаш дIайха денош ухача хана, боккхача лоархIаме да ма могга хий тохар. ТIаккха геттара сиха дегIайоагIаргья дIа мел йийна хIама...

Цхьа шу дIадахийтац цо кулгалдеча къахьегача коллективо паччахьалкхенна баьцадаараш дIадалара план кхоачаш ца еш. ДIадахача шера йокъал лаьттаяле а, коллектива низ дIакхаьчар тIайийца декхар кхоачашде. Паччахьалкхенга декхар 11420 тонн баьцадаараш, планагIа дIадала доагIараш 11350 тонн долаш, 301 эзар сом цIена пайда бир совхоза планагIа хила боагIар 200 эзар сом болаш.

Керттерча давкъе из толам баккха аьттув баьннаб бригаднии дезалий подрядаш юкъейоалаярах. Иштта дезалий подрядагIа болх баьча гектарникаша Магомадова Маликас, Сосланбекова Хасе, Итаева Мувсас, Анзорова Лечас, кхыбараша хIара гектара тIара 38 центнер сьмарсаьхк баьккхаб, планагIа хила боагIар 30 центнер болаш. Боккха толам баьккхаб дезалий подрядагIа помидораш лелаьча болхлоша а. Мусаева Халипата, Мисирбиева Лейлас, кхыбараша хIара гектара тIара 300 совгIа центнер помидораш яьхай, планагIа яха йоагIараш 200 центнер йолаш.

— ДIадахача шера подрядагIа къахьегаш 260 дезал бар, — дIахо дувц сога Гиреева. — Укх шера 440 цIагIара нах хургба цу хьисапе болх беш.

Кхаш ахарца, минеральнии органически удобренеш ехкаш уж хьаьндарца, обработка ярца, хIамаш дIаерца, мугIараштa юкъе культиваци яккхарца, зене йолча хIамаш та молхаш еттарца, хиш деттарца дувзаденна балхаш чакхдоахараш механизатораш ба. Кулг кара де дезараш чакхдаха декхарийла бараш дезалий подрядагIа къахьегараш ба. Уж кIезига дац. Деча балхашка хьежжа алапеш а ийду баьцадаараш леладераша.

ДукхагIа помидораши горошеки йолаш, дикагIча деношка 815 гектара тIа тайптайпара баьцадаараш дIадийнад совхозе. Къаьстта дика болх баьб Садулаев Зелимхана кулгалдеча № 5 йолча бригадерча болхлоша. Хьинар ца кходеш къахьийгад Джамбеков Мазаси Эльдаров Iийсаси кулгалдеча №№ 1, 3 йолча бригадай болхлоша а.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна толаме накъабахара, мехка Кхачан программа кхоачашъеча ма могга доккхагIа дакъа юкъедахьара оарцагIъяьннай совхоза коллектив. Цо дош деннад паччахьалкхенна 11650 тонн баьцадаараш дIадала, план 11350 тонн йолаш. Совхоза специалисташа яхачох планагIа хила боагIар 200 эзар сом болаш, 500 эзар сом хургба совхоза баь цIена пайда.

Цун чотагIа пятилетка кхоалагIча шера хьалъе йолае лерхI социальни хьалаш тоадара эша объекташ.

Цапаев Масуда кулгалдеча бригадо горошкал совгIа укх шера хьалкхеду 220 гектара тIа кIа, люцерна — 50, доакъара свеклаш — 10, шекара свеклаш — 10 гектар. Интенсивни технологе дIа ма дехара шоай ханнахьен дикен гIулакх даьд цу культураштa. КIа низболаш дегIадоагIа. Специалисташа яхачох хIара гектара тIара 42—45 центнер ялат а даргда. Иштта дика хьувкъае лерхIаш я из бригада кхы тайпа культураш а. Дика болх бу механизатораша Хамистханов Шита, Газбиев Абомуслима, Бичуев Султана, Абдрахманов Садвокас а.

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера паччахьалкхенга баьцадаараш дохкара шоаш тIаийца декхар кхоачашдара тIатеIа къахьег наха.

— Хьалха дIаяхача хана цIаккха из кхоачаш ца деш Iийнабац тха совхоза болхлой. Со теш укх шера а цар шоай декхар толаме кхоачашдергхиларах, — йоах С. Гиреева.

С. АУШЕВ.

ДОАКЪАР ШОРТТА ХУЛИЙТАРГДА

Шалински района «Зори Кавказа» яхача совхоза хьайбаш леладераша хьалхарча квартале баьча балха итогаш дог деладеш яц. Кхоачаш ца еш йисай шура дIаялара план. Бахьан — доакъар кхоачаш хиллал Iалаш ца дар. ХIара шера Iа юкъекхоаччача хана доакъар коача а дале, из лехаш лела безаш хул совхоза кулгалхой. Из бахьан долаш доккха зе хул. Масала, соахка цхьа центнер шура яккхарга 53 соми 24 кепиги дIадахар, планагIа лийрхIа хиннар 42 соми 84 кепиги хиннача, хIаьта центнер дулх даккхарга 708 соми 26 кепиги, план 254 соми 30 кепиги йолаш. Тамаш е езаш хIама а дац из. ХIана аьлча, эшар 24600 доакъара единица йолаш 40 эзар доакъара единица дIаяхийтар хьайбаш Iангара дахара. Иштта из нийсделар сагIадехаш лийнача хана совхоза тийнна доакъар во хинна хиларах. Из сурт дар укх шера а. План 4500 тонн йолаш, силос 1300 тонн мара йолланзар, соломонаж кийчъяра, жомаца кегадеш кIоагашка делла ча технологи толхаяр бахьан долаш дохкаделар, хьайбаша мотт дIаоттаргбоацаш хилар Iалашъьяча 700 тонн аьлах кхоалагIа дакъа яр.

Доакъара база чIоагIъяра хIанз къаьстта теркам тIабахийтаб совхозе. Кхо бIаь пхийтта гектара тIа йолча люцернах 180 гектара тIа йолчоа хий техад. Цу боахаме хьалха цIаккха ца хинна хIама да из. Цул совгIа, 250 гектара тIа судански буц, 65 гектара тIа доакъара свеклаш дIайийнай. Уж наха дIаеннай дезала подрядагIа кхеергйолаш.

— Хьайбаш Iангара дахара кхоачам боллаш укх шера доакъар Iалашдара низ дIакхоачар дергда оаха, — йоах совхоза директора А. Абаева.

И. АСЛАХАНОВ.

Дезала подрядагIа

Къонача коммуниста Исаев Резвана ший даьшкара Iомадаьд жа леладелга. Дуккхача шерашка совхоза жа Iулаш леладаьд цун дас Бате. Цхьабакъда, шераш шоай дар дIахьу: хIанз Бате шийна кхы ца магарца дезала бригада кулгалделга 27 шу даьннача воIага дIа а денна, ше цун гIончал деш ва. ВоккхагIволча жа Iуна гIонча хилар Советски Эскаре гIулакх даь ваьнна цIавеча, шийна хьамсарча боахаме юха балха этта Резвана зIамагIвола воша Ювназ а Бригада виьлагIвола член— вежарий нана Зальма. Зальмас ший марапа цхьана итт дезалхо хьалкхеваьв, цу даькъе виъ воI а волаш. ИбрахIим хIана Советски Эскаре гIулакх деш а. хIаьта зIамагIвола Мовсар моттигера юкъера школа чакхйоаккхаш а ва.

— Сона хетачох, кастта зIамагIболча вежараша совхозни жена Iунал дергда,— йоах Резвана. — Из говзал уж Iомае езаш бац: бера хана Iомабаьб царна жа Iуна болх.

Р. Исаева бригада «Кавказ» яхача совхозе дикагIа лоархIачарех, цаI я. Из укх шера цIи хезача, коммуниста Муцагов Гелане бригадал мара тIехьайнсанзар.

— Муцагов Гелани тхона массанена дерригача хIаман тIехь масал а хинна дIаэттав, — йоах Резвана. — Иштта из хьехамча а ва. Духхьал цун практически новкъосталца даьхад ший толамаш тха дезала бригада а, хIаьта иштта совхозни дерригача жа леладеча даькъо а.

Р. Исаева бригадас хIара бIаь жийна тIехьара юкъера лаьрхIача 130 Iаьхарг хьакъоастабаьб. хIанз уж царех цхьаккха дIа ца къастийташ хьалкхебе гIерт. БIарччача совхозе жа леладераш хIара бIаь жийна тIехьара юкъера лаьрхIача 125,8 Iаьхар хьакъоастабаьб. Из соахкарчул нийс дукхагIа хул. ХIаьта яхбе хьалхле лелаечо ховш ма хиллара цIаккха ца баьккхача толамга кхаьчав — цо хIара бIаь жийна тIехьара юкъера лаьрхIача 173 Iаьхарг хьакъоастабаьб. Цул совгIа уж дикача фух а лакха продуктивни а да. Нохч - ГIалгIайчен жа леладара исторе чухь цу тайпарча лакхача толамга хIанз а цхьаккха кхаьчавац.

ХIанз укхаза жа ларга кийчлуш ба. Тха дика тIадаьннад. хIаьта жа леладераш тешаш ба, паччахьалкхенга тха дохкара пятилетка шоллагIча шера план цюашта кхоачашъе могаргхиларах.

Шийй балха тIа дерригa кхоачаш хиннад аьнна хеташ вий Исаев Резван? Цо кхы хье ца а луш жоп делар:

— Вац! Вешта аьлча тхо хIанз мара дегIаухилга сихдара режиме болх бе долалуш дац. Цхьабакъда, тхона совхоза кулгалхой оагIорахьара новкъостал эш. Оаха дукха хIама дехац, духхьал дегIаухача Iула дика кошара хьалийр мара. Совхоза директора М. Султыгова тха дехар укх шера кхоачашдергда аьнна дош деннад. ХIаьта кошара хьалйира эша средствaш оаха хIанзле хьаьлхай укх шера дика пайда барца.

— Нагахьа санна шун декхар кхоачашдой тIадоагIача шера балха тIа малагIа толам баккха лерхI оаш?

— Тха дезала бригада укх шера Iул Iай дахкаргдолча хьисапе даккха низ дIакхоачаргба. ХIаьта из ховш ма хиллара жа дукхагIа дебадара гарантех цаI я. ХьатIадоагIача шера тхо хIара бIаь жийна тIехьара 140—150 Iаьхарг хьакъоастабе хьожаргда. вешта аьлча тхоай балха хьоккхамаш лакхдергда оаха. ХIаьта из перестройка дIадехарашка хьежжа а, мехка Кхачан программа кхоачашъеча дукхагIа дакъа юкъедахьар а хургда.

М. ХАМЗАЕВ.

СОВЕТА ЗАСЕДАНИ

Укх деношка КПСС обкоме чакхъяьлар алкоголизмацен маларцен къовсам лоаттабара йолча республика координационни совета заседани. Цига дийцар «Грознефть» производственни объединене подразделенешкен Малгобекски районен антиалкогольни кхетам балари наркоманеца къовсам лоаттабари мишта латт.

Заседане цу дешах лаьца дийцар «Грознефть» объединене парткома секретара. Ю. Василюшкина. Цо белгалдаьккхар алкоголизмацен наркоманецен къовсам лоаттабара вIашагIъелла 52 комисси йолга, хан-ханнахьа предприятешка рейдаш чакхйоахаш хилар, цу деша тIаерзаяь объединене подразделенешка укх шера 400 лекци йийшар. мороженни, минеральнии мерзен хиш дохкара йола массехк кафетерий шоаш хьаеллар.

Цхьабакъда, дукха да цу балха тIа кхоачамбоацараш а. Царех лаьца дийцар шийй доклада тIа «Грознефть» объединене генеральни директора заместитела н. Юсупова. Цо аьлар духхьал корта бохабу малараш мелараx Нохч-ГIалгIай бурув тохара балхий управленера дукха нах дIабаьхаб.

Укх шера шоай районе медицински вытрезвителе кхийлараш соахка укх ханаца нийсдича дукхагIа хиларах дийцар КПСС Малгобекски горкома секретара Л. Шестопаловас. Алкоголизмацеи наркоманецеи къовсам лоаттабара вIашагIъеллача координационни совето кагирхой мукъа ха пайда болаш дIаяхьара хоадам боллаш дола хIамаш ца дарах нийсденнад из.

Заседани чакхйоалаш КПСС обкома секретара Е. В. Тумсоева республике антиалкогольни пропаганда тоаярах, наркоманеца къовсам лоаттабарах йола рекомендацеш елар.

ОКТЯБРА 70 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

ОВСАРЕ КЪАХЬЕГА ХIАРА ДИЙНАХЬА!

Социалистически яхьа оагIув

ХIАРАВАР БАЛХА ЮКЪЕОЗА

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Вай мехка перестройка яран экономически дегIаахар сихдаран дола чоалханен бехктокхамен декхараш кхоачашдеча Iалаьмате бокхха лоархIам болаш я къахьегама коллективаши хIара къахьегамхон. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш хиларца дувзаденна Советски халкъага КПСС ЦК даьча Кхайкарал тIа йоах: «Тахан вай болх беш да шийтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра — дегIаахар сихдара программе керттердар. Лоацача хана дикагIча оагIорахьа гIа баккха беза экономике, чIоагIа лард йолла еза перспективана лаьрхIа. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийна лържача яхье керттера декхар да из. Толамца из дизза кхоачашдар тийша да общественни производства хIара къахьегамхочо ший гIулакх дизза чакхдаккхарах, ший бехкагIа балха тIа хьовзам ца хилийтара тIехьа эхь а хеташ хIаране болх барах».

ХIанз вай республике шортта къахьегама ресурсаш хиларца дувзаденна, уж общественни производствана юкъеозар, царга хьнаре къахьегийтар Iалаьмате бокхха лоархIам болаш гIулакх да. Уж декхараш толамца кхоачашдара республике кийчъяьй производственни гIулакхашта йола дукха объекташ хьалъяра лаьрхIа, подрядни организацей гIишлон база шеръяра, соцкультбыта объекташ дукха хьалъяра, наха гIулакхаш дара йолча сфера доакъош дегIакхувлара йола комплексни программа.

Практически из программа республикерча городашкен юрташкен чакхйоаккхаш хиларах доккха беркат доал, духхьал 1987 шера хьалхарча квартале республика халкъа боахаме къахьегаш бола болхлойн гIулакхера нахи 1986 шера хьалхарча квартале хинарел 6,2 эзар саг дукхагIа хилар. Юкъарча производстве цу юкъа къахьега болабеннараш дукхагIа хилар 1,2 эзар саг, Агропромышленни комплексе — 1,1 эзар саг, гIишлош хьалъеча — 2,3 эзар саг. торговле, юкъарча кхачан, материально-технически Iалашо еча, сбытен заготовкайн служба коллективашка — 1,3 эзар саг, иштта дукхагIа хилар болх беш бола нах жилищно-коммунальни боахаме, унахцIенон организацешка, халкъа образоване, кхыча доакъошка. Из общественни организацейн боахама органийн балха тIа хьахинна дола шеко йоалцаш дола гIулакх да.

Цхьабакъда, болх беш боаца нах общественни производствана юкъеозара хIанз а тIехьа бе-безаш дукха болх ба. Производственни гIулакхашта йола объекташ хьалъярцен гIулакхаш дара сфера шеръярцен цхьана керттерчарех да предприятеш шин-кхаь сменагIа болх барга яхар, хьалхарча даькъе машинашъярен металлообработкан предприятеш а йоахаш.

ХьалхагIе яьча расчеташа хьахьокхачох шин-кхаь сменагIа болх барга предприятеш яхаро балха тIа дIаннйсвергва кхы а 45 эзар саг. Цу лостамагIа дукхача коллективашка хIанз деш балхаш да.

Революционни хьисапе дегIаахар сихденнача хано дIадехараш кхоачаш а деш, хьалхалатташ дIайолзенна къахьегама коллективаш кIезига яц. Дика толамаш а доахаш, иштта къахьегара цар оарцагIбоах ловлахой, болх юкъагIбоахаши из тIехьатетташи гIулакхаш дIа мишта даха деза хьахьокх, гIулакхаца чакхйоах перестройка. Уж санна ярех я «Промавтоматика» НПО опытни завода, «Оргтехника» яхача производственни объединене, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода, кхыча предприятей коллективаш.

Дерригa социальни экономически декхараш кхоачашдара сага фактор хиннай, йолаш а я керттеръяр. КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума, парте XXVII съезда, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенешка къаьстта чIоагIа белгалдаькккхад сага фактор шийтталагIча пятилетка план толамца кхоачашъяра боккха лоархIам болаш хилар, наха творчески къахьегарга хьежжа мара дегIаахар сихдала йиш ца хилар.

Вай мел доаха толамаш а дувлийта гIалаташ а сагагара дIадолалуш да. Дерригa а нахах тийша да. Цхьабакъда, берригаш а цхьатарра цIена къахьегаш бац. Дукхабараш къаьнача IаьдалагIа къахьегара тIерабовлалуш бац, хIанз а тIехьа тешаш бац перестройках. Цунца дувзаденна белгалдаккха дезаш да республикерча дукхача коллективаша боагIача боарамагIа къахьегама потенциалах пайда ца ийбелга, дукхача производственни участкашка, цехашка во я дисциплина, балха ха зехьа дукха йоаю, болхлой балхара дIабувлаш дукха хувцалу. Цу дерригне а балхах хьахулар кIезигагIа хулийт. Балха ха зехьа йоаярах хIара шера промышленни предприятешка ара ца хецаш юс 10 миллион сома маьха продукци. Цхьайолча предприятешка болхлой 30 процентага дIакхоачаш балхара дIабувлаш хувцалу. Балхара дIа-хьа бувлаш хувцалуш бола болхлой ахаш кIезигагIа хилийтача, еррига республике расчетни даннеех арахеца продукци 25 миллион сома маьха дукхагIа хургъяр.

Дукхача хьокхамий планови заданеш кхоачаш ца еш дукха йола предприятеш тIехьаюсаш хилара саьхьан да керттерча даькъе къахьегама коллективашка асала къахьегам вIаштIехьдоаккхар. Из дизза хьалхарча даькъе доагIа «Промстройматериалы» объединенена, кога гIирс беча фабрика, кхыча предприятешта.

МоллагIча коллективо боагIача боарамагIа болх бара лоархIаме кургда пачхахьалкхен предприяте закон, хIанз цун проект шерра ювцаш я вай мехка. Экономика керттерча звене доалдара хьалаши методаши овлангара денз хувцара тIадерзадь да из. Халахете а цхьайолча моттигашка цун проект юцилга формально леладу, къахьегама коллективанара бувзам, производственни демократи дегIаахувлара декхараш теркал а ца деш. Бригадни формагIа къахьегам вIаштIехьбаккхара, хозрасчета дукхагIа йоахо еза. КIеззига производственни подразделенеш мара хозрасчетни хьалашка яьхаяц хIанз а тIехьа. Къаьстта во лел из болх Грозненски Гудермесски «Химзапчасть» яхача заводашка, Биохимически заводе, кога гIирс беча фабрике. Iалаьмате кIезига я хозрасчетни бригадаш. Республика еррига промышленность хьаннйцача еррига бригадех хозрасчетагIа болх бераш 30 процент мара яц, цхьайолча предприятешка уж санна йола бригадаш массехк мара яц.

Къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара боккха лоархIам болаш да болхлой моттигашта аттестаци елга чакхдаккхар. Цхьабакъда, республикерча дукхача заводашкен фабрикашкен из болх чIоагIа эсален формальнон лелабу. Республикерча цхьаккха промышленни предприяте дизза чакхдаьнадац болхлой моттигашта аттестаци елга. Аттестаци яь болхлой моттигаш ахалел кIезигагIа я «Севкавнефтегазпрер а б о т к а» яхача объединене, швейни производственни объединене, «Трансмаш» заводе, кхы цхьайолча предприятешка.

Парте дIадех ший хIара организацегара, профсоюзий еррига кадрашкара овсаре къахьегара мел эша хьалаш Iалашделга, наькха быта магогга чIоагIа йоахо елга, коллективе творчески къахьегара хьалаш хулийталга.

Халахете а уж дешаш гаьнна кхоачашдеш дац практически балха тIа. Общественни производствана къахьегама ресурсаш юкъеозара иштта бокхха лоархIам болаш да керда кадраш кийчъяри къахьегаш болча болхлой квалификаци лакхъяри. Цу лостамагIа республике деш дола балхаш кIезига дац, хIаьта а цу лоархIамеча балха тIа ниислу кхоачамбоацараши ца деш дисараши. Республикерча гIишлош хьалъеча тоъаш бац гIишлонхой, къахьегаш бараш а лакха квалификаци шехьа кIезига йоакхо ю цийолаш бац, из иштта доллараш а лакха квалификаци лакхъяра, къаьстта кхалнаьха балха говзал лакхъяра дукха терко яц. Республикерча промышленни предприятешка, транспортни организацешка, юрта боахаме, гIишлош хьалъеча беррига къахьегаш болча болхлоех кIезига ба керда профессеш кара а ерзаь, къахьеган бола кхалнах. Республикерча цхьайолча предприятешка шоллагIа професси болхлошка Iомайтара кIезига йоахо ю. Царех я Аргунски «Пищемаш» завода, «Чечингушвейбыт» производственни объединене, «Консервпром» производственни объединене, «Чечингушавтотранс» территориальни объединене коллективаш, кхыраш.

Республике хьалъеш я йоккхий производственни объекташ, лакха квалификаци йола болхлой цу объекташта кийчбелга вIаштIехьдаккха деза, уж болх бе йолалуча хана квалифицированни болхлошца уж Iалагт а бергболаш. Ха а ца ехаш хIанзехьа дIаболабе безаш ба из болх.

Республика производственни коллективай сийлен декхар да шоай авангардни лоархIам гIулакхаца дIа а хьокхаш, массе а йолча участкашка хьнаре къахьегилга дIахьокха. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъаяхар.

Ткъаь нйслагIа шу да Костоева Исхьакхий Хьавас «Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерча ферме хьаьнала къахьега. ХьалхагIа доярка йолаш болх баьб цо. Цхьа бутт, квартал, шу дIадахийтадац Хьавас хIара ше хьожача Iаттагара шура яккхара план толаме кхоачаш ца еш. Хьаенай хаданза социалистически яхье хьалхалаттараша юкъе йолаш, хьахьокх ше хьинар долаш болхло хилар. Моттиг нийсъялийтац ший ханнахьа балха хьа ца йоагIаш, хьайбашта зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара гIулакх ца деш.

Йоккха балха опыт караерзаль йолча Костовайга совхоза специалисташа дехарду Iаьсашка хьожилга цо шийна дIатIаэцара. ХIана аьлча цар кхетадора уж хьалкхедеча а къахьегара тIера йолча Хьавай дика каргхиларах.

Иштта, 1973 шера Iаьсашка хьажа йоалу из. Ший низ дIанкхоачар ду хьинар долча Костоевас царех цхьа Iаса цамогаш а хинна тIера ца далийтара. Хьаьша цIагIа санна цIена хулийт цо уж латта моттиг. Хьаьшка сийна йол, силос. комбикорм а уллаш, нийшка латташ цIена хий а долаш кхоаб цо Iаьсий. Цудухьа цхьа шу дIа а дахийтац планагIа хила доагIачул дукхха дукхагIа царна дозал IотIа ца деттадолийташ.

Иштта, дIадахача шера хIара Iаса дийнахьен буси 550 грамм дозал IотIадеттадалийтад Хьавас, планагIа хила доагIар 450 грамм долаш. Хьинар лаьгI ца долийташ къахьег ветерана пятилетка шоллагIча шера а.

Дукхача шерашка доккхий толамаш доахаш хьайбагIача Костоевай хьаьнала къахьегам Даьхено белгалбаьккхаб Ленинеп Къахьегама Цlеча Байракхен орденаш а енна. Наьсар-Керте бахача наха а доккха сий деш я шоай юрта Совета депутат йола Хьава.

С. СУРХОЕВ.

СУРТА ТIА: «Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерча ферма хьалхалатта болхло Костоева Хьава.

С. АЛИХАНОВА сурт.

ХЬАЛХА ЛАТТ

Поставкаш яра договораш а декхараш а тIехьа дIалаьрхIача продукци маьхалъяккхара биъ бетта план кхоачашъяь объединенеши предприятеши:

«Грознефть» производственни объединени.

«Промавтоматика» НПО опытни завод.

«Нефтехимзапчасть» яха грозненски завод.

«Терек» мебельно-дахчан хIамаш ю производственни объединени.

«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод.

Нохч-ГIалгIай цементни завод.

Грозненски «Трансмаш» завод.

Медицински инструментий Гудермесски завод.

Электроремонтни завод.

•

ТIЕХЬАБУС

Продукци маьхалъяккхара биъ бетта план кхоачаш ца яь объединенеши предприятеши:

«Красный молот» завод (79 процент)

ГI. Ахриева цIерагIа йола Назрановски «Электроинструмент» завод (89 процент)

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене аьшкбетона конструкцей Грозненски завод (88 процент)

Малгобекски ялат дIайиду пункт (64 процент)

Поставкаш яра заданеши декхараши кхоачаш ца даьраш:

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединени (дIа ца йохьийташ йита продукци 6061 эзар сома маьха я)

«Красный молот» завод (тIадиса декхар — 3661 эзар сома маьха да)

ГI. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент» завод (потребителашта поставка ца еш йисар — 1787 эзар сома маьха)

Производственни швейни объединени (1599 эзар сом мах бола продукци)

«Металлист» завод (225 эзар сома маьха продукци)

Грозненски биохимически завод (тIадиса декхар — 196 эзар сома маьха)

ЧИУС аьшкабетона конструкцей Грозненски завод (490 эзар сома маьха продукци)

Аргунски «Пищемаш» завод (285 эзар сома маьха продукци)

Еррига республика хьаннйцача поставкаш яра заданеш а декхараш а тIехьа дIалаьрхIача потребителашка дIа ца кхоачаш йиса тайп-тайпара промышленни продукци 16 миллионни 237 эзари сома маьха я. Цу хьокхама биъ бетта план духхьал 97 процент мара кхоачашъьяц.

Хьадечох дог лазаш

Дика чакхдаьккхар караргча пятилетка дIадаха хьалхара шу Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча тха совхоза хьайбаш леладераша. Ханал ах бутт хьалха кхоачашйир пачхахьалкхенна шура, дулх дIадалара планаш. Масала, цхьоалагIча сортах 546 центнер шура дIаяларах доагIачул дукхагIа 18564 сом делар боахама.

Кхы а доккхагIа толамаш даха дага да укх шера. Декхар тIанйцад хIара кхоабача Iаттагара 2400 килограмм шура яккха, дулх дIадалара шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера планаш Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе, цхьа центнер хьайбай продукци яккхарга дIадодар 0,8 процент лохде.

ДIабахача биъ бетта планал совгIа 18 центнер шура 26 центнер дулх дIаделар пачхахьалкхенна.

Шурий ши ферма я совхозе. ТIеххьарча ялх шера хьалха йолаш хьайоагIа тха бригада. Хувцаденна хIама дац укх шера а. Хьалхарча квартале баьча балха итогех районе котало яьккхар а лаьрхIа, районни газета тIа яьккхар тха коллектив.

Дийнахьен буси хIара кхоабача Iаттагара бархI килограмм шура йоаккх. Из я соахка хинначул 0,4 килограмм дукхагIа. Дувцаргда аз иштта овсаре къахьега тха коллектива новкъостал дечох.

Толам баккхар сагах тийша да. Цудухьа наьха къахьегама, быта хьалаш вIаштIехьдахара, цар моральни а материальни а безам совбаккхара хадданза йоахо ю ферме. Цу даькъе доккха новкъостал ду совхоза директора Зелимханова. Ферма болхлой хIара шера Iалашбу дахчанца, кIораца, доакъарца, кхачан продукташца.

Доахан латтача еррнгача помещенешка механизаци яьй.

Iай а йIайха хул дояркаша божа беттара эша гIирс кийчбеча, из лоаттабеча помещенешка. Масса хана дIайха хий хул. Мукъа болаш дукхагIйола ха цIеча уголоке йоакхх хьайбаш леладераша. Цига да салоIача хана зарна мел эшар: керда журналаши газеташи, шашкаши шахматаши, телевизор, и. кх. дI. Дийнахьа хIара доярка йоаккха шура дIаязъеш график а я. Цу тIа хьежача хIараравар ха йиш йолаш ва ше а шийца яхь лелаеча кхычо а мишта болх бу.

Хьайбаш леладерашта юкъе яьржача яхьа итог хIара итт дийнахьа ю. Цига лоархI яьккха шура, цун хьоанал, хIара дояркас леладеча доахана санитарни хьалаш. Бетта хьалхара кхо моттиг яьккхача хьайбаш леладерашта премеш лу.

Шу доладенначa денз эггара дукхагIа ахча — 161 сом Адуева Тамарийна деннад. ДIабахача биъ бетта хIара кхоабача Iаттагара 1380 килограмм гаргга шура яьккхай цо, план 720 килограмм йолаш, хIаьта соахка 4568, лурчогIа 4185 килограмм яьккха а хиннай.

Цул дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIа из санна балха йоаккха опыт йола доярка Юсупова Медна а. Цо дIабахача биъ бетта хIара кхоабача Iаттагара 1312 килограмм шура яьккхар, хIаьта ахчан преми 142 сом нйцар цу юкъа. Яхье кхоалагIча моттиге Далаева Райхьант я. Цар, скотникий Магомадов Хьамзата, Малуев Вахида, Iаьсий леладеча Ражаева Амната, Маликова Датой, Дадаева Маржана опыт ювцаш арахийца я хIара итт дийнахьа балха итогех язъю дукхагIйола «Молнеш».

Боккха теркам тIабохийт къахьегама дисциплина тоаяра а. Цу гIулакха ферме совет вIашагIъеллай. Цунна юкъебоагIа доаркаш Адуева Тамара, Юсупова Медни, скотник Магомадов Хьамзат, Iаьсий леладеш йола Ражаева Амнат, ферма кулгалхой.

Балха тIехьабусараш, бебашха доацаш шоай декхараш кхоачашдераш совета заседане тIабех. Цар дувлийтача гIалаташа еррнгача коллектива зе делга; хIаьта дIахо а иштта мара къа ца хьеге ловргбоацилга дIа а хойташ, боагIа бехк боаккх.

Доакъарах ма хулла боккхагIа пайда эца гIерташ а тхоай низ дIакхоачар ду оаха. Хьайбаша дааnза диса, хьаьшкара аракхийса доакъар дIакхоссац. Цунна юкъера дIахо пайда эца йиш яр хьакъоастаду. ТIаккха цунах цхьацца минеральни хIамаш техе хьаьн а дий, юха а хьаьшка дулл, доахана бийсана дуаргдолаш. ХIаьта малагIа пайда бу ишта уж гIулакхаш чакхдахаро? Соахка Iалащдаьр рационага хьежжа кхаьбача хьайбаш Iангара даха кхоачамболлаш хиннадоацаше, май бутт тIакхаччалца теар.

ХIанз рапсаца ча э а деш, кхоаб оаха доахан. Из геттара дика дуъ хьайбаша. Цудухьа хIара дийнахьа тIаетталу шура. ХIанз дийнахьа ши тоннал дукхагIа дIател из. ХIаьта ер бутт болалуш юкъера лаьрхIача 1,6—1,7 тонн мара дIалацар.

Рапс 52 гектара тIа яр тха. Цунах хIанз цхьайтта гектара тIара яр мара йисаяц. Из чакхъяьлча соахка гурахьа дIадийна рожь хьакха доладерга мошача доакъара, тIаккха хIанз сиха дегIабоагIаш бола март бутт болалуча хана горохаца цхьана дIабийна кен, и. кх. дI. Лоацца аьлча, ноябрь бутт юкъекхаччалца хадданза моша доакъар хургдолаш тайп-тайпара культураш дIайийнай, ка бола ялат чуийначул тIехьагIа дIаювргйолаш а я.

Толамаш кхы а алсамдахара цхьацца мероприятеш чакхйоахаш я хIанз ферме. Доахан поточно-цеховой хьисапе леладелга вIаштIехьдоаккхаш латт. Июль бутт болалуш детташ дола доахан леладеча цехе коллективни подряд юкъейоалаергья.

Цхьабакъда, цхьа гIулакх да хьайбаш дебадара, маша дукхагIа баккхара новкъарле еш. Тхо долча осеменени яра пункт яц. Цудухьа соахка хIара бIаь Iатта тIехьара 65 Iасилг мара къоастадаьдац. Цудухьа къаьнадарашта меттел къона доахан юкъе а кхувлаш Iул тоаделга планагIа леладе йиш хилац.

С.-С. МАГОМАДОВ,
Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза шоллагIча ферма заведующи.

ПЕРЕСТРОЙКА: ФУД НОВКЪАДАР

ДИРЕКТОР ХИЙЦАЧА ДАЛАЦ

Укх тIеххьарча ткъаьх шера хадданза тIехьаюсаш, пачхахьалкхен декхар дукха тIадусаш, ах-астагIа болх беш хьайоагIа Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерствана чуйоагIача Грозненски «Металлист» яхача завода коллектив. Из бахьан долаш дукха директораш хийцаб цига. Тахан вай дувца дахкац из нийса даьд е даьдац, мишта нийсденнад. ХIаьта а заводе тахан этта хьал дикагIа довзара кIезиг-дукха цун исторех дувцанза даргдац.

Цlи шу хьалха нов. Булатова кулгалде оттавича цу заводе хинна сурт кхы нйрчагIа хила йиш йоацаш дар. Города мйI-мйнинге ядар цун цехаш (нагахьа санна уж цу тайпара цIи яккха йиш йолаш хиннаяле). Готтига, баьде яр цехашка, лерттIа болх бара эша къахьегама хьалаш дацар. Дерригаш а хIана дац аьнна балхаш кулгашца деш дар. Царна механизаци елгах е производства культура лакхъярах дог доахилга дацар, хIана аьлча цунга хьожаш а уйла йолаш а бацар цехашта керте лаьтта специалисташ ба яхараш.

Иштта бар Абдул-Керим Тесаевичага кхаьча боахам: йола оборудовани къаьна яр (пох дукхагIъяр 20—31 шу долаш)), Iилма - технически прогресс елга сихдар хьоахадеш саг вацар. Долче, продукце ассортимент кердаяккхарга, боагIача боарамагIа коллектива болх дIабахарга дог доахилга дацар. ХIаьта из проблема тахан а тIехь къоастаянза я заводе.

Укх юбилейни шералца заводерча болхлошта юкъе леллаьяц социалистически яхь. Духхьал план мишта кхоачацъю хьажар духьа мара еш хиннаяц хIара бетта еш хинна итогаш. Из нийсденнад партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша шоай болх тесса битарах. Цудухьа дукха моттигаш нийслора къахьегамен производственнни дисциплина телхаеш, корта бохабеш дола малараш мелаш, прогулаш еш. Иштта долча хьалашка заводе болх беш яцар техсовет, цудухьа дукха брак нийслора, предприяте хулача планеркашка къестаде дезаш хулар технически дешаш. Бехкаш дIатIен хьатIен дехкаш лелар цехий, участкай кулгалхой, специалисташ. Коллективе цхьаккха тайпа порядоки организованности яцар, хIаьта гласностага дог доахилга а дацар.

Iалаьмате хала финансови хьал дар заводе Булатов цига кулгалде хьожаваьча хана. Шийна бийдал лоаттаеча поставщикашта дIадала дезаш тIадиса декхар а банка кредит а 550 эзар сом дар. ДIадахача шерашка материально - бехктокха м е ч а участкашта керте лаьтта нах кулга цIена ца хиларах, цар лечкъораши куташи ярах тахан а тIехьа завода тIалатташ да 300 эзар сом.

МугIареча болхлочунгара къахьега дIаволавенна, Грозненски «Трансмаш» яхача завода керттерча инженерага кхаччалца болх баь вар цига воагIача хана Булатов. «Грозтрубопроводстрой» треста чуйоагIача йоккхача автобазана кулгалдеш хиннав. Цу массанахьа ше дика организатор, кулгалхо хилар дIахьекхадар цо.

Из «Металлист» заводе веча денз укхаза дикагIча оагIорахьа хувцаденнар фудтеш? Майрра ала йиш я общественни организацеех, къахьегама ветеранех ког гIортолга а еш, коллектива болх бокъалгахьа баккхара по дика хIама даьд, аьнна. Къаьстта теркам тIабахийтаб тIадиллача гIулакха хьалхара наькха бехктокхам лакхбара, социалистически яхь вIаштIехьъяккхара. Тоаьый гойтара агитаци, болхлой къахьегама хьалаш. Болх бе йолаялийтай керда галантерейни цех, хIанз Карабулаке хьалъеш латт цхьаькха, шоай балхах дика кхеташ болча болхлошца чIоагIъьй арахецача продукцена тIахьожам лоаттабу отдел (ОТК). Шозза гаргга кIезигъеннай нийслуш хинна брак. (ХIанз а тIехьа 8—10 процентага из дIакхоачаш яле а). Тайп - тайпара продукци маьхалъяккхара пачхахьалкхен план кхоачашъе дIайолаенна завода коллектив.

Цхьабакъда, цхьадолча хьокхамий даькъера гIулакхаш кIезиг - дукха тоаденна дале а, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеша дIадехарашка хьежжа, ший болх овлангара денз эргабаьккха тоабара, тIадиса пачхахьалкхен декхар тIера дIадаккхара, коллективага ритмично болх байтара хIанзчул тIехьагIа де дезараш дукха да. Кхоачам ба укх тайпара масал доаладича. ДIабахача биъ бетта договорни декхарех потребителашка дIа ца кхоачаш йнсай 232 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци, товарни продукци арахецара даькъе тIадиса пачхахьалкхен декхар 61 эзар сома маьха да. Завода коллективо кхоачашъяц къахьегама овсарле, продукце дикал лакхъяра, ассортиментах продукци арахецара, цунга дIадодар лохдара план а. Лоацца аьлча, беча балхах бухсоццаш хьахулачунга хьежача ахка йодачара хьалйоалалуш яц из.

Предприяте болх лерттIа дIабахийтара чIоаггIа сагота а болаш, шоаш производства бизза дай а лоархIаш хила беза цехий кулгалхой, специалисташ, цхьацца бахьанаш лехаш бехка кIалхарбувла а ца гIертш, шоай коллектива гIулакхаш тоадара цхьатарра дукъ дIаувза дезача цар лаьцача позицех хета хала да.

25 коммунист ва завода партийни организацена чувоагIаш. Из бокхха низ ба, къаьстта из санна йолча зIамигача коллективе. Производственни гIулакхаш тоаделга коммунисташ юстара а латташ, кхычар дича бакъахьа хеташ ва парторганизаце секретарь Е. Литвинчук. Кхыметтел профсоюзни организацена кулгалделга а тесса дитад партбюрос.

Цудухьа хила мег-кх пхи бутт совгIача хана завода профком председатель воацаш болх беш хилар а. Цун декхараш кхоачашделга дIатIадиллад завода директора заместитела И. Баудиновна. Цо а къаьгга хьахьокх профсоюзни болх укхаза лоадама хIама ца хеташ тесса биталга. Цудухьа дицденад укхаза яхьа итогаш елга, уж наха дIайовзийтилга.

Завода болх тоабара, тIайица декхараш кхоачашдара чIоагIа Iаткъаш да болхлой къахьегамен бытен хьалаш во хилар, материально - технически Iалашо елга эсала леладар. Цу гIулакхаша а кхыча ледарлонаша а чIоагIа баргал етт болх ритмично дIабахийтара.

Духхьал предприяте коллектива, цун кулгалхой, общественни организацей бехкагIа а йоацаш, болх дIа а ца бохийташ, къоастае еза проблемаш кIезига яц укхаза. Масала, дукхача шерашка ийрча ювцача, предприяте балха бахка тигац квалифицированни специалисташа. Завода коллектив шийна бийдал лоаттае езача поставщикашта тIачIоагI ца еш укх шера кхо бутт баккхар мишта кхетаде дезаш да? Из бахьан долаш цунна эшачарех хьакхаьча материалаш 40 процент мара хилансар.

Завода бийдал лоаттаергйола поставщикаш хьалхе белгалбоахача шоашта гIо дар дукхаза дийхад предприяте кулгалхоша моттигерча промышленноста министерства, НГIАССР Госснаба кулгалхошкара, парте Ленински райкомагара. Цхьабакъда, из дIахозаш саг вац...

Завода балха Iаткъаши сихха къоастае езаши йола проблемаш кхы а я. Уж къоастае новкъостал дича сихха тоалургдар коллектива гIулакхаш.

— Шоай декхараш цIена кхоачашдеш бола кадрови болхлой коллективе болаш ба, — йоах предприяте директора. — Царех ба слесарий - сборщикий бригадираш Улыбин, Кукулиев, сварщикий бригадир Мовлтаев, кхы дукхха бараш а.

Б. КОСТОЕВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Президиум хьежар ший аргIанарча заседане Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара кийчо ярах долча дешага. Из дувцача хана белгалдаьккхар, вай республикера къахьегамхой дерригача советски халкъаца цхьана хьатIадоагIача цIейна вахара еррига сфераштa перестройка яра хьале накъаболхаш хилар. Цар беррига низ тIаухийт КПСС XXVII съезда решенеш, XII пятилетка заданеш, эггара хьалха 1987 шера республика экономически социальнии дегIакхувлара план практически кхоачашъяра.

Доккха маIан долча цIейна кийчо яран, из чакхдаккхараи лаьрхIа йола мероприятеш чIоагIъяьй. Министерствашта, ведомствашта, горисполкомашта, райисполкомашта тIадиллад Сийлахь-боккхача Октября баха ма боагIа накъабахара шерагIа массови социалистически яхь йоаржаелга. Iилма-технически прогресс сихъяра, продукце дикал овлангара хувцара, ресурсаш кхояра, поставкаш яра договораш цIенхаштта кхоачашдара тIехьарча къовсаме къахьегама соперничества лоархIам чIоагIбара кхы тIа де дезараш белгалдаха. Общественни организацешца цхьана вIаштIехьданкха къаьнара большевикаш, тIемен къахьегамен ветеранаш сий деш хестабелга. Цар жилищно-бытови хьалаш, медицински, торговни гIулакх тоадара хьакъехьа де дезараш — тIаэца.

Халкъа депутатий Советий исполкомий лоархIаме декхар—къахьегамхой, къастта кагирхой Коммунистически партен советски халкъеи революционни, тIема, къахьегама традицешца, СССР халкъий дохаргдоацача доттагIала, Социалистически Даьхе лорае массаза кийча хилара уйла йолаш хьалкхебелга.

Парте, революце, къахьегама ветеранаш, производстве хьалхалаттараш Советий Iаьдал эттача денз республикана карагIдаьннарех, СССР халкъий ленински доттагIал чIоагIдарах, 1987 шера НГIАССР экономически социальнии дегIакхувлара план толаме кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахарах дувцаргдолаш граждансий сходаши вIашагIкхетараши чакхдаха деза.

Сийлахь-боккхача Октября 70 шу дизара хетаьлча Ерригсоюзни шоллагIча халкъа творчества фестивала доазошка декоративно-прикладной искусства самодеятельни художникий, мастерий произведеней выставка, хоровой, театральни хореографически творчества денош, самодеятельни коллективаш — фестивальни хьажарашкен конкурсашкен котъьннараш дакъа а лоацаш фольклорен духовой музыкаи цIейш вIаштIехьдаха лерхI. Тийрка йисте хиннача революционни событеех, Нохч-ГIалгIайченерча социалистически хувцамех, цун дикагIболча викалех дувцаш дола книжкаш, сборникаш арадоахаргда.

Моттигерча Советий исполнительни комитеташ республика городашкарча, районашкарча улицаехи майдаехи советски Iаьдал бахьан граждански а Сийлахь-боккхача Даймехка а тIемашка хьнаре къовсам лоаттабьрий цIераш тахкарах долча дешашка хьажа еза.

Министерствашцеи ведомствашцеи цхьана йоагIа порядок е В. И. Ленина цIераца, цун соратникашца, революционни событешца, социализм хьалъярцеи, лораярцеи дувзаденнача памятникаш латтача, меморальни улгаш доахкача, вежарий кашамашка, республика исторе лоархIамерча событешта хетаьь керда обелискаш, меморальни улгаш оттаде.

Заседане дийцар Советски районе халкъа депутатий моттигерча Советашкен халкъа суден хоржамаш дара еча кийчонах. НГIАССР Министрий Совета Президиумо белгалдаьккхар, Советски районе хоржамашта еш йола кийчо къахьегамхой политически къахьегама хьнар айдалара хьале еш хилар. Отта а яь кхоачашъеш я организационни мероприятей план. Законодательствос оттаьлча ханашка 17 хоржамий участок хьаьй, участкови хоржамий комиссей составаш чIоагIъяьй. Хоржамий участкаштен агитпункташтен дикагIйола помещенеш хьакъоастаьй. Хоржархой спискаш уттаеш я. ХIанз районе Советашка депутаталла кандидаташ увттабара йола къахьегамхойи общественни организацейи собранеш чакхйоах.

Цунца цхьана заседане теркам тIаззар хоржамашта кийчо еча райисполкома балха тIа долча кхоачамбоацарашта. Исполкомо массаза а теркал яц хIанзарча хоржамий кампане белгалонаш, ший отделий, управленей лоархIам а бехктокхам а мела лакхбу. Теркам тIаззаб бахача наха юкъе массово-политически болх беча культурно-просветительни учрежденей лоархIам лакхбара: бахача наха гIулакх дарца, цар культурнии социально-бытовойи хьашташ кхоачашдарца бувзам болча предприятей, организацейи, учрежденейи болх ма могга тоабара. Хоржамаш дарца ювзаенна гражданашкара ухача предложенешка, критически замечанешка, жалобашка, заявленешка теркам тIабахийта хьожилга Iалашде, царна учет яра йола лергтIа система хьае, царга шоай ханнахьен ниисен хьажара, уж кхоачашъяра, хIаьта уж яйтача нахага цар хьакъехьа даьчох хоам бара тIехьара кулгалхой бехктокхам лакхбе.

Хоржархой халкъа депутатий моттигерча Советий депутаталла кандидаташца ниттa халкъа судий кандидаташца вIашагIбетталургболаш собранеш чакхъяхара хьакъехьа боагIа болх бе, хоржархой наказашта, советски, боахамий органий балхара кхоачамбоацараш дIададахара тIаерзаьь телача предложенешта, замечанешта йоагIа учет лелаелга Iалашде.

НГIАССР халкъа депутатий районни, городской Советий исполнительни комитеташ декхарийла я моттигерча Советашка хоржамаш чакхдахара еча кийчон тIехьара тIахьожам чIоагIбе, долаш дола кхоачамбоацараш дIадаха, моттигерча Советашка хоржамаш чакхдахара кийчо хIанзарча декхарашка хьежжа а еш организаторски массово-политически балха боарам лакхбе.

Министрий Совета Президиума заседане иштта дийцар Веденски, Гудермесски, Надтеречни, Шалински районашка бокъонаш телхаяра духьаларча къовсама лоаттамах а из чIоагIбара де дезарех а дола дош.

Ширдаьннача гIулакхашца—лира къовсам

Керда никъ лаха гIерташ

Вахарца идеологе бувзам чIоагIбарах дувцаш КПСС XXVII съезде аьннад: «Идеологически болх — творчески болх. Вахаре мел нийслуча хIамашта эша универсальни средствашъ йовзац цунна, даим кердадар леха дезаш, вахара тIехьакхе безаш ба из».

Уж дешаш Назрановски совхоз - техникума лаьрхIа аьлча санна доагIаш а нийса а да.

Эггара хьалха белгалдаккха дезаш да совхоз-техникума педагогически а студенчески а коллективаш интернациональни хилар. 600 совгIа саг ва тахан Назрановски юртбоахама техникуме дешаш. Лоалахарча республикашкара, РСФСР областашкара баьхка пхийттаялхайтта къамех бола нах ба уж. Царна хьехаш бола преподавателаш а ба тайптайпарча къамех. Дийша баьлча беррига мехка районашка дIахьежабу укхаза кийчбаь специалисташ. Цу гIулакхо боккха бехктокхам тIабожабу ерригача педколлективана, цо дIадех кагирхошта юкъе беш бола кхетама болх леррагIа, уйла еш чакхбоахилга.

ХIара дешара керда шу массаза а керда лагIа да моллагIча дешара заведене коллективана. Къаьстта белгала да карара дар. Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революце 70 шу дуза юбилейни шу. Мехка кIоаргга деш дола хувцамаш дешара заведенешка ца кхоачаш диса йиш йолаш дац. Парте белгалдаьха доккхий декхараш кхоана вахаре чакхдаха дезараш ба тахан деша багIараш. Из цхьаккха дича а дицдала йиш йолаш дац. Тоъам бац хургволча специалиста теоретически а практически а знанеш ялар, педагогически коллектива декхар да хIанзарча этапе парте хьалхашка уттадеча дешаех кIоарга кхеташ, хьнаре вахара позици йола къона тIехье хьалкхеелга.

Совхоз - техникуме дешаш болча кагирхошта советски патриотизма, пролетарски интернационализма кхетам балара тIалеста хаданза болх бу педколлективо. ЛаьрххIа йола дисциплинаш хьехаш болча преподавателаша предметаш Iомаеча хана дувц КПСС XXVII съездо, парте ЦК Пленумаша хьалхашка уттадеча политически, экономически дешаех, довзийт советски Iилман техниканен карагIдаьннараш, Iомабу шоаш хержа специальность еза, цох доккхал де.

Студенташта коммунистически кхетам балара педагогически коллективо, общественни организацеша пайда эц тайп - тайпарча формаех, методех. Беседаш ю Даьхех, В. И. Ленина вахарах а цун революционни наькъах а лаьца, чакхйоах денала урокаш, политинформацеш, конференцеш, диспуташ, тематически сайренаш ю, вIашагIбетталу парте, тIема, къахьегама ветеранашца, тIемен къахьегамен сийлен моттигашка ух.

КхувшбоагIараша хьаэца хIама долаш, сакъердаме чакхъювл ленински урокаш, ленински зачеташ, В. И. Ленина васкеташ кхоачашдарах йола конференцеш.

Торжественно накъабоах Советски Эскаре гIулакх де болха кагирхой. Дега чу дужаш хул ветеранаша укхаза оалаш дола дош. Даьхе еза, цун сий де, из лорае Iомабу хургбола бIухой.

Халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара, советски патриотизма кхетам балара чIоагIа аьттув болаш форма я даймехка гIолла еш йола походаш, путешествеш, экскурсеш. Студенташ каст-каста хул вай а лоалахарча а республикашкарча краеведчески музеяшка, Мужечарча Г. К. Орджоникидзе музее.

Социалистически яхье котало яьккха дикагIйола дешара группаш хIара шера экскурсешка ух Москве, Ленинграде, Волгограде, Киеве, советски Прибалтикерча городашка. Экскурсе бахалехьа кагирхошта довз цу городий истори, цар тIема а къахьегама а сийлен моттигаш. Дешархошта дицлургдоацаш хул укхаза музеяшка, мемориалашка бIаргадайнар. дикагIболча нахаца вIашагIкхетараш.

Совхоз - техникуме вIашагIъеллай интернациональни доттагIала клуб. «Солидарность» яха цIи лелаю цо. Клубе чакхйоах сакъердаме сайренаш, диспуташ. Цар темаш я: «Ленина, парте гIулакха тешаме да тхо». «Интернациональни дезале», «Са Даьхе — СССР», кхыяраш. Кидовцаша переписка лелаю Казахстана, Киргизе, Бурятe, Латве, Молдаве, Чуваше, Грузе шоай яр санна йолча дешара заведенешца. Иштта, айхха бувзам ба Къулбаседа - ХIирий, Дагестана юртбоахама техникумашца.

Цхьабакъда, дешархошта патриотически а интернациональни а кхетам баларах дувца йиш яц, дина Iазапах уж мукъабоахаш царна материалистически кхетам ца белча. ХIаьта тахан укхаза латта хьал цIенхаштта уйла е а сагота хила везаш а да. Дешара керда шу дIадолалуш гучадаьнна сурт иштта дар. Анкетировани яро хьахьехкар бархI класс яьккхачул тIехьагIа техникуме деша баьхкачарех 20 процент е хIара пхелагIа вар, даьлах тешаш хилар. Кхы дикагIа дацар юкъера образовани йолчар бIаргадайта сурт а — 16 процент бар динах тешараш.

Педколлективо, коммунисташа, комсомольцаша, массане а чIоагIа уйла е езаш хIама да из. Техникуме Iомаеча «Iилман атеизма лардаш» яхача йоккха йоацача программни курсо луш дар гаьнна тоъам болаш дац дешархошта материалистически кхетам балара. Цудухьа беррига а болх урокаш йоацача хана бе гIерт педколлектив, общественни организацеш. Классни кулгалхоша кхетам балара оттаьлча планаш тIа лаьрххIа раздел я атеистически проблемана хетаьь. Традиционни я укхаза конференцеш, беседаш санна йола мероприятеш. ХIаьта кертера дар лоархI динах тешаш волча хIара дешархочунца къаьстта болх белга.

Хьожаргда вай ухх шера март бетта совхоз-техникуме хинна Iилман - атеистически конференци мишта чакхъяьлар. Цун тема яр: «Бусалба дина социальни овлаш, обычеш, традицеш». Конференци хинна актови зал лаьрххIа кийчъяьяр: атеизмах долча книжкай выставка яр, пенаш тIа хьалтеха плакаташ, царех цхьаннена тIа Эпикура дешаш: «Шийна карагIдаргдар хьа ца а деш, из даьлагара дехар Iовдала да».

Гулбеннарашта хьалхашка доклад йнр дешархочо Зурабов Мухьмада. Дина керте латтачар бIаьхий бараш массаза а хьаллоацаш хиларах дувцаш яр цо яь доклад. Паччахьа Iаьдал хьаллоацаш, къе нах IотоIабеш хьабаьхкаб дина авторитеташ, аьлар цо. Цар хадданза хьалхадоахаш хиннад лаьтта йола порядок дала ше оттаьь, йохаргйоацаш я, яхаш. Иштта долче, цар яхачох, харцдар а бакъдар а ла дезаш хиннад.

Паччахьа администрацена тешаме гIулакх деш болча бусалба наха оттаьь льготаш хиннай. Уж мукъабоалийташ хиннаб йоал такха ца езаш, массанена а тIадожадаьд исламо яхар делга.

КIоаргга овлаш долаш я вай республике мюридизм. Назрановски районе хIара юрта хIана яц, аьнна я мурдий тоабаш. Мюридизма социальни овлаш дувцаш яр конференце З. Усумовас яь выступлени.

— Нохч - ГIалгIайчене йолча моллагIча мурдий тоаба структура а социальни чулоацам а кхетабара кIоаргагIа бовза беза ислама чулоацам. Цо хьех шейхаш, имамаш дала хержа, ше яхар наха дIахьеха бахкийтаб, яхаш.

ТIехьагIа исламах патриархально - родови общественни устройства идеологи хул. Нохч - ГIалгIайче цо чIоагIа баргал тох мохк социально - экономически а культурно а дегIаахара. Из бахьан долаш нохчийи гIалгIайи общественни строяс бIаь шераш даьхад феодальни отношенешкара хьаяла цамогаш, хала бала а хинна качъьлдай пережиткаш вай къаманна, хIанз а дIакъаста тугаш яц уж. Шийца дешаш бола новкъостий кхетаргболаш, цар дIаэцаргдолаш дар Зурас даь къамаьл.

Къахьегамхой революционни сакхетам сомабалар кхераш чIоагIа духьала лаьттай духовенство, Контрреволюцеца вIашагI а кхийтта, шийна могар даьд цо нохчийи гIалгIайи Советски Iаьдала тIехьа ца бовлийтара.

Халкъа духьала бусалба дина керте латтачар леладаьчох дийцар дешархочо Галаева Заремас. Цо аьлар:

— Революцена духьала болаш, шоашта ма могга цунна зе деш хиннай нохчий а гIалгIай а общества эксплуататорски элементаш — шейхаш, моллаш, купецаш. Къамашта юкъе цIур бехкаш, цар барт ца тойташ хьабаьхкаб уж, сагота хинна бац шоай хIама тоаделча.

Мурдаш, дина керте латтараш доал дIахеда тугаш бац тахан а.

Хьалха санна ялсамалехи жожагIатенахи дукха дувцаш цар кхерам тIа ца тувсе а, хувцабенна бац духовенства реакционни чулоацам, — аьлар хIанз болча мурдех дувцаш дешархочо Газгиреева Рансас. — ХIанз цар лех динах тешаш болчарна дикагIа эмоционально-психологически воздействи ергйола кердадар, къаман обрядаш я яхаш, хьадийнде гIерт дIаяхача замах юхедисараш.

Кагирхошта атеистически кхетам балара керда формаш юкъехувла гIерт педколлектив, комсомола комитет. Царех цаI — техникуме чакхдоаха атеиста кIира. Дукхача наха дакъа лоацаш чакхдоал из. Иштта чулоацам болаш дар дукха ха йоацаш чакхдаьннар. Хьалхарча дийнахьа ЧИГУ доцента Т. К. Ужаховас атеистически темах йола лекци йийшар. ШоллагIча дийнахьа йоккха выставка хилар библиотека читальни зале, укхаза гулдаьдар атеизмах дола книжкаш, брошюраш, газетни статьяш. КхоалагIча дийнахьа — Iилман - атеистически конференци. ДиълагIча дийнахьа химически викторина хилар. ПхелагIча дийнахьа — динах дувцаш йола материалаш тIайолча пенгазетий выставка. ЯлхлагIча дийнахьа анкетировани йнр.

Сел дукха дувце а мел дукха формаш яле а пайдана дац динах тешараш тIехь-тIехьагIа кIезиглуш беце. ХIанзалца баьча атеистически балхах мел пайда баьннаб хьажа кийчлуш ба совхоз-техникуме. ЦIаьхкхазза а анкетировани ергья дешара шу йистедоаллаш, хIара дешархочунца къаьст-къаьста беседаш хургья, партийни а комсомольски а собранешка дувцаргда дешархошта материалистически кхетам балара. Цу дерригне а хьахьоккхаргда дешархошта атеистически кхетам балара хержа никъ нийса бий, дIахойодача хана хувца дезар, эргадаккха дезар фуд.

Б. ПОЛОНКОЕВ,
Назрановски совхоз-техникума директор;

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

Доазол дехьара

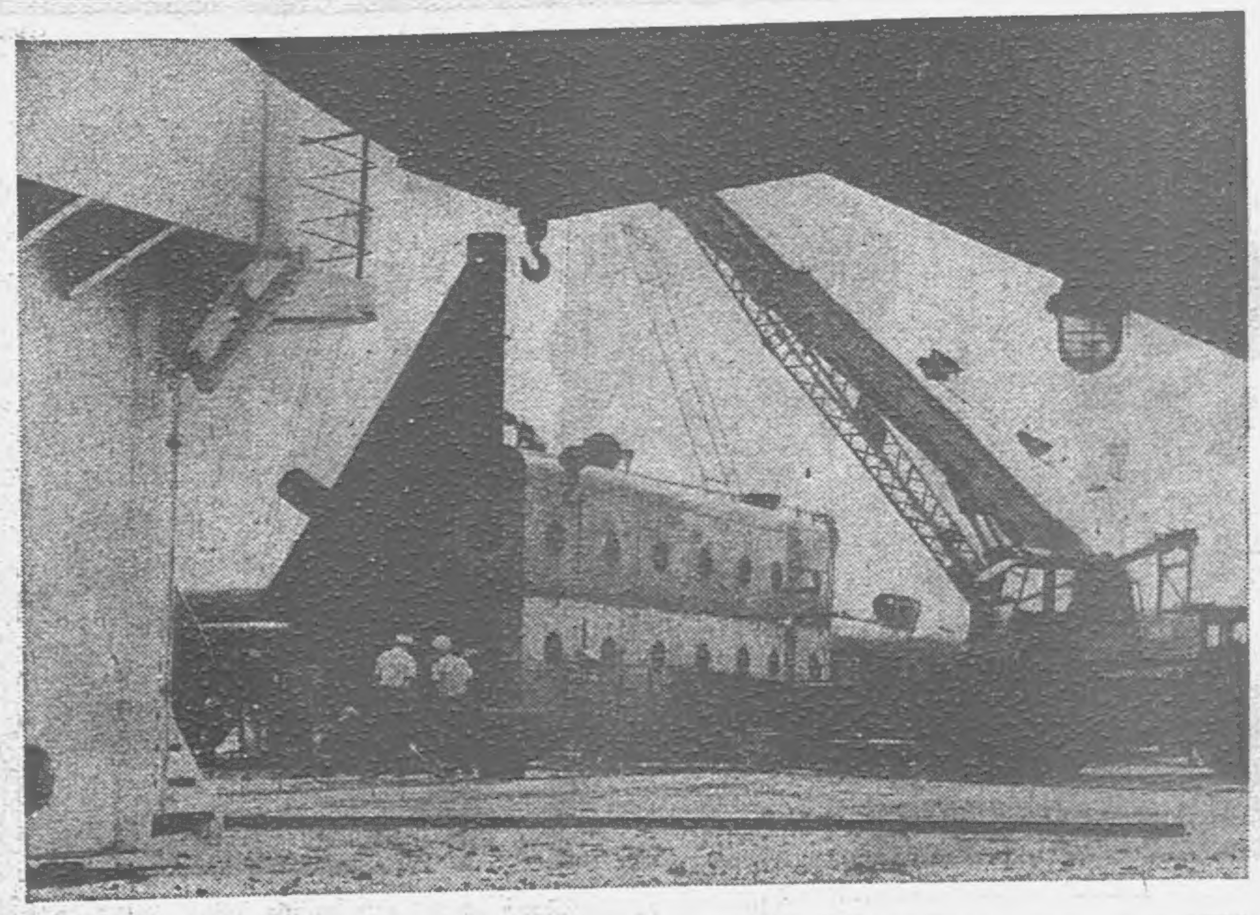

Вьетнаме мехкдаьтта даккхара темпаш дегIаухаш я. Вунгтау яхача йоккха йоацача приморски города районе, мехка къулбехьен континентальни шельфе «Вьетсовпетро» яха советско-вьетнамски предприяти цхьана мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш лохаш а йоаккхаш а я. Интернациональни социалистически яхь лелаярах йолча договора доазошка предприяте вьетнамскии советскии болхлоша, специалисташа декхар тIанийцад укх шера заданел тIех эзар тонн совгIа мехкдаьтта даккха, бIаьш метраш бурув тоха, форда тIа деча балхашта эшаш йола дукха оборудовани дIаяхьа.

СУРТА ТIА: оборудованена монтаж еш латт.

Д. ТЕЛЕОРОВА сурт. ТАСС.

Дуне цхьан кIирагIа

ГЕРЗ ДОАЦА ДУНЕ — СОЦИАЛИЗМА ИДЕАЛ

ТIеххьарча деношка хиннача событеша цIаьхха а тешшаме хьахьекхар герз доаца дуне из социализма идеал хилар. Машара наступленеш дегIайоалаеш социалистически мехкаша герзаш дIададахара даькъе керда инициативаш увттаю, цунца цар дIахьокх адамле дийна йисара тIехьа лоаттабеча къовсаме шоаш чIоагIа бехктокхаме хилар. «ХIанзаръяр, — аьннад г. Ленинске къахьегамхошца вIашагIкхийттача къамаьл деш М. С. Горбачева, — дунен хьал дегIадоаладара бехктокхаме ха я. ХIаьта вай динамично, уйла еш гIулакхаш леладе дезаш а да, де мел доагIар дерг а да бокъонца дIахьалхашкахьа дахара».

Иовзаш я Европа ядерни герзах цIенъяра хьакъехьара СССР предложенеш. Гаьна кхетар юкъерча боараме долча ракетий проблемах долча договора проектана тIеххьа вай Женеверча переговорий истола тIа Iойиллар цхьаькха проект. Цу тIа аьннад герзаш дIададахара дукхача йоккхийча проблемай хьакъехьа, царца стратегически наступательни герзаш а долаш, «соглашеней кертерча положенешта» дагадовл вай. Космос машаре йолаш лоаттаяра хьакъехьара Советски Союза позици дунен тIа чIоагIа могаеш хьаллоацаш я. Вайна гу воай декхар американски СОИ цIенхаштта кхераме йолга дIахьохкарах.

ТIема кхерам, ядернии химически тIема средстваш дIаяхара тIаерзаяьча конструктивни предложеней багаж юкъе йолаш я майрра а гаьнар дар гуш а оттаь. ГДР, ЧССР, кхы вежарашха йолча паччахьалкхений инициативаш. Коталон ди хьатIакхоаччаш польски кулгалхочо В. Ярузельске Варшаве дIакхайкаьй Европа центре герзаш кIезигдарен тешам чIоагIбарей комплексни план. ТIема конфронтаце боарам лохбара тIаерзаьь йолча цу предложене чулоац йиъ социалистически паччахьалкхен: ГДР, ЧССР, ВНР, ПНР территореш, хIаьта иштта ФРГ, Бельги, Нидерландаш, Люксембург, Дани. ДIахо йодача хана из дIайоаржае йиш хургъяр ерригача Европе а. ПланагIа лаьрхIа да цхьана барт а баь тIанийца долча оперативно - тактически ядерни герза тайпаш, моллагIдараш санна дола герзаш, эггара хьалхарча аргIагIа эггара тIех низ болаш, нийсагIа кхеташ, цIаьхха нападенн е таро хулийташ дараш а долаш, кIезиг-кIезига доахаш арадоахилгеи кIезигделгеи, хIаьта иштта шинна оагIоно оборонительни лархIа йиш йолча тIема доктринай характер хувцилга а.

«Ярузельске план» — Хельсинке хиннача Юкъарчаевропейски совещане дIайолаьча процессана чудоагIа дакъа да. Цун лоархIам белгалбоал, Варшавски Договорага гIолларча союзникашца хьалхагIе а консультацеш яьчул тIехьагIа Польшас из дIакхайкаяь хиларца а герзаш дIададахара даькъерча социалистически содружества мехкий юкъарча программа доазонашка оттаьь керда конструктивни предложени из хиларца а.

Социалистически паччахьалкхенаша цIаьхха а чIоагIдир ядерни кхерам дIабаккхара, къаьстта Европера бар а болаш, герзаш дIададахара, дерригa чулоацаш йола дунен халкъашта юкъера кхерамзле хьаяра дIахо йодача хана шоайла вIаши а дерригача прогрессивнии машар безачеи низаща а цхьана гIулакхаш хьнарегIа леладе лаьрхIа шоаш хилар.

ЕВРОПЕЙСКИ КХЕРАМЕ ДОАЦА ЦIА БАХЬАН ДОЛАШ

Европе кхерамзле хилийтаран цхьана гIулакхаш леладаран тIехьарча гIулакхий кIира наьха дегаш чIоагIа айдалара хьале чакхдаьннад 8 мае денз 15 мае кхаччалца. Эггара хьалха цу тайпара дукхача наха дакъалоацаш йола мероприяти чакхъяьккхар Машара Дерригдунен Совета тIахьехамагIа 1975 шера май бетта — германски фашизм эшаеш Котало яьккха 30 шу дизар деадеча деношка.

ХIаьта хIанз Европа халкъаша Коталон ди деадир ядерни доаца, кхераме доаца европейски цIа бахьан долаш лоаттабеча къовсаме керда низаш оарцагI а даьха. Ховш ма дий духхьал укхаза хьахиннилга шин система эггара чIоагIагIа герзаш вIашдухьала оттадаь моттиг. Кхы цхьаккха континент йоацачa тайпара герзех хьалйиза я Европа, хIаьта из бахьан долаш укхаза эккхам хилар кхерам а болаш. Дунен шин тIема кхуврч хинна йола из, цIаьхха а хила тарлу адамашта зулам дер, чагахьа санна дунен низаш кот ца доале, керда тIом дIаболабер, хIанз ядерни бар, хинна дIаотта а тарлу из.

Европе кхерамзле хилийтаран цхьана гIулакхаш леладаран тIехьарча гIулакхий кIира толаме чакхдаларо хьахьекхар къаьнача континента тIа милитаризм юхатоха могаргдола низаш долаш долга. Европейски тайп-тай парча мехкашка хинна машара тIехьара походаш, тIема духьалара митингаш, герзаш Iоадара духьалара демонстрацеш чакхъяьнпай укх тайпарча лозунгегIа: «Ядерни герзаш дIадаха — хIанз!», «ДIаяккха ядерни Iоажал!»!

КIира доазонашка вIаштIехьяьха яр дунен халкъашта юкъера семинараш, симпозиумаш, конференцеш. «Кхалнах машара тIехьа» яхача организаце инициативагIа Стокгольме гулбеннабар Данера, Норвегера, Финляндера, Швецера машара тIехьабараш. Шоай правительствашкара цар хьадийхад ядерни герз тIадола кхыча мехкий тIема кемаш цу паччахьалкхений порташка чу ца дутилгеи Европа къулбаседехьа ядерни йоаца зона хьаяра кхы а чIоагIагIа мел могар делгеи.

Мадриде «Малхбоале — Малхбузе: цхьана гIулакхаш леладари герзаш дIададахари» яхача девизагIа чакхъяьннай дунен халкъашта юкъера симпозиум. Цига дакъа лоацаш хилар Испане, Советски Союза, Швеце, ГДР, Бельге Европейски кхерамзленнеи цхьана гIулакхаш леладаран тIехьарча къамий комитетий, машара тIехьарча боламий, пацифистски организацей викалаш. Беркате чакхъяьннача дискуссе итогаш еш, Европейски кхерамзленнеи цхьана гIулакхаш леладари тIехьарча дунен халкъашта юкъерча комитета генеральни секретара Робер де Гендта аьннад: Европе машара тIехьа мел бараша мога а ю хьал а лоац гаьна кхетар юкъерча боараме дола ядерни ракеташи оперативно-тактически ракеташи европейски континента тIара дIаяхара хьакъехьара советски предложенеш. Цу инициативо хьабелл дуккха нах хIалакбеш долча герза кхыдола тайпаш дIададахара хьакъехьарча переговорашка, моллагIдар санна долча герза тайпай хьакъехьарча переговорашка, ядерни герзах мукъайолча Европага, ядерни доаца дуне хьадарга бода никъ.

КХОХКАМ МИХЬАРА БОАХ

Рейгановски «неоглобализма» доазонашка ВIашагIкхийтта Штаташ Къулбехьени Къулба-Малхбузени Азера кхохкам михьара боахаш я. Из кхераме никъ чакхбаккхара къаьстта боккха лоархIам болаш лерхI Пакистан, хIана аьлча цу регионерча паччахьалкхенашта тIема низаща духхьал IотIкъам баран хьоабанза бола тIом Демократически Афганистана духьала лоаттабаран США-с цунах пайда эцандаь.

Из бахьан долаш ВIашагIкхийттача Штаташа Пакистана лоаттаду хIанзарча хана эггара кердагIа дола герз: Ф-16 (алап-латински) яха самолеташ, ядерни герз леладеш йола, «Стингер» яха ракеташ, радиоэлектронни аппаратура, кхыйола средстваш. Вашингтонан Исламабадан юкъе чIоагIа переговораш еш латт «Авакс» яхача системагIа йола юххьанца хьагучайоаккхаши наводка еши йола самолеташ Пакистана лоаттаяра хьакъехьа, цу самолеташта гIулакх деш американски военни персонал а хургйолаш. Американски кепайоазоно хоам беш ма хиллара, 19 мае кIал кулгаш язде мегаш да 300 саг американски тIемахой юкъе а болаш контингент Пакистански территоре тIа вIашагIйолла лаьрхIа йоагIаш йолча соглашенена.

Вашингтонон Исламабадон леладеш дола гIулакхаш Пакистана лоалахарча мехкашка, эггара хьалха Индеген Афганистанаген диллача доттагIал тIехь доацараш санна долга нийса кхетадаьд. Уж лоархI Азиатски региона США кхерамеча стратегена Пакистан тIехь-тIехьагIа дукхагIа юкъеозара, блокех дIакхетанза йолча паччахьалкхен ший статус Пакистано йохаяра тешал деш дараш санна. ВIашагIкхийттача Штатий неоглобалистски гIулакхаш Инде харц деш а из эгIазъюгаш а да. Цхьа бахьан доалаш дац ВIашагIкхийттача Штаташка 10—16 мае Инде кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Н. Д. Тиваре е лаьрхIа хинна визит ца хулаш йисар. Кхыча мехкашцарча гIулакхий паччахьалкхен министра Натвар Сингха цунца дувзаденна аьннад, субконтинентера стабильность йохаеш йола политика лелаю США-с. «Тхо эггара чIоагIагIа сагота дар да, Пакистане ухийташ дола герз Индена духьала доаккхаргдолга», — белгалдаьккхад цо.

Теркалде доагIаш да цхьа хIама, Афганистана правительства дIакхайкаяь къамаш барта доаладара программа, цунах дIакхеташ ООН Генеральни секретара ший викал юкъе а латташ Женеве афгано-пакистански переговораш йолча хана лоархIам боллаш хьахинна прогресс а хиларо кастта Афганистана гонахьара а бIарччача регионера а хьал тоадара йола таро хьаьь йоллаше уж гIулакхаш леладеш хилар.

Пакистане США-с леладу кхераме гIулакхаши цун лоалахошта, цу даькъе Советски Союза а духьалара доттагIал тIехь доаца гIулакхаши дунен халкъашта юкъерча общественностага чIоагIа саготдайташ да.

Г. ШИШКИН, (ТАСС).

Испане къахьегамхой забастовочни къовсам баьржаб. Берригача мехка забастовкаш ю, митингаши демонстрацеши чакхйоахаш ба тайп - тайпарча профессей викалаш—фермераш, транспорта болхлой, металлургаш, медикаш, студенташ, гIишлонхой.

СУРТА ТIА: унахцIено лораяра система паччахьалкхен ахча тIато хилга хьадехача лорий, больницешка гIулакх деча персонала демонстраци.

ТАСС фотохроника.

ТАХАН–В. И. ЛЕНИНА ЦІЕРАГІА ЕРРИГСОЮЗНИ ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИ ВІАШАГІЪЕЛЛА ДИ

Пионере цІей

65 шу хьалха, 1922 шера, хилар РКСМ шоллагІа Ерригсоюзни конференци. «Берий боламах» яха дош дийцар цига. Цу хана денз из конференци хинна ди — 19 май, пионерски организаци хьакхелла ди лоархІаш хьадоагІа.

1924-ча шерá 23 январе ЦК ПКСМ экстренни совещане гулъеннача пленумо кхыча соцамашца цхьана лаьрхІар мехка вІашагІъехка хиннача берий коммунистически группашта «В. И. Ленина цІерагІча къонача пионерий берий коммунистически организаци» аьнна цІи тилла.

Ерригсоюзни пионерски организаце балха опыто, цуй исторе мугІараша хьагойт парте а комсомола а тешшаме новкъост а йолаш из хьайоагІилга. Коммунисташа, Ленински комсомоло кулгал а деш, къонача пионераша хьинаре дакъа лаьцар беспризорностаца лоаттабьча къовсаме, нах деша Іомабеча, коллективизаци еча, хьалхарча пятилеткай планаш кхоачашъеча. ХІара пионерски отряд хІара дружина низ кхо ца беш къахьегаш хиннай. Советий Іаьдал чІоагІлуш доагІача эгара халагІдолча шерашка. Сийлахь-боккха Даймехка тІом болабеннача хана вІалла а мах баь варгвоаца турпалал бІаргагойтад пионе раша фронте а моастагІчо дІалаьцача моттигашка а тІом беш. Дошув алапашца дІаязъяьй цар цІераш обелискаш тІа а вай дегашка а.

Иштта я пионерски организаце лоаша истори. ХІаьта тахан йІаьхий революционни традицеш йолча къоначa ленинций отрядашка 20 миллион совгІча саго лелаю пионерски цІе галстукаш. Пионерски организаце байракха тІа леп Ленина ши орден.

Укх шера пионерски организаце чакхъяргья слеташ. IX-ча Ерригсоюзни слетех венача 3 эзар совгІча къонача делегато итогаш ергья, цу марша хьалха латтарий цІераш йоахаргья. Ерригача республикай викалашта юкъе Нохч - ГІалгІайченера делегаци а хургья. Дукха да вай пионерий цига дувца.

№ 15 йолча школа-интерната пионерски дружинас дика болх баьб къонача ленинцашта тІема - питриотически кхетам луш. Дукха ха я 242-ча, II-ча степена Кутузова орден лелаеча Шеча Байракха Тамански дивизех бераша материалаш гулъю 1942 шера апрель бетта Грозне вІашагІъелла хиннай из дивизи. Дика техкаб бераша цу дивизе тІема никъ, цун бІухой денал. Ветераний а пионерий а вІаши тоссаденна доттагІал ди тІехьа чІоагІлуш латт. Цар дагалувцамаш дІаязду бераша. вІашагІъеллай тІема сийлен музей, кердача экспонаташца Іалашъю из. Уж гулъеш ба 5—8 классера дешархой — «Подвиг» яхача тІема-патриотически клуба членаш.

ХІара шера 1-ча сентябре школерча музее чакхйоаккх «Машара урок», бІаьнега дІакхоачаш экскурсеш а ю укхаза. Цу музее хьоашалгІа хиннаб Нохч - ГІалгІайче, кхыча мехкий а цІи хеза нах, шефски организацеш, дай-ноаной, кхыча школашкара дешархой.

«Подвиг» яхача клуба членаша цхьайолча городашка - турпалашка экскурсеш яьй. Цигара хьакхиьа экспонаташ я музея экспозицеца.

Дика болх баьб «Пионераш — патриоташ-интернационалисташ» яхача маршрутагІа № 37 йолча Грознерча школа дешархоша. «ЦІена ваха, тешаме доттагІал леладе, лаьттан тІара машар чІоагІбе» яха девиз я цу школерча КИД-а.

Дукха ба КИД-а доттагІий, Грознерча кидовцаша бувзам лоаттабу Орджоникидзе, Перме, Ульяновске, ГДР, Венгре, Монголе, Болгаре бахаш болча пионерашца. Укх шера гІуйран каникулаш йолча хана Брестски областера, Грузера а Орджоникидзера а дешархой баьхкар укхаза «Машара кІира» яхача мероприяте дакъа лаца.

Цу школашта юкъера доттагІал доладелар 1985 шера. Дерригдунен XII фестивала хетаяь конкурс-викторина яр цу деношка. Дакъа лаьцар цига Грознерча дешархоша а. Котало яьккхача 30 КИД-а юкъе бар грозненцаш а. Гардабанера, Малоритера дешархой а. Цул тІехьагІа вай республикера пионераш Белорусе хьоашалгІа баха хилар.

Иштта чІоагІа доттагІал тоссаденнад Орджоникидзерча № 36 йолча школерча дешархой вай города пионерашца. Цу школера пионерски дружинас вежарий ГаздановгІар цІи лелаю. ВорхІ хиннав уж. ВорхxIe а тІем тІа бахаб. хІаьта цІахкаьчаваш цхьаккха а. Гизельски наькъа тІа латташ ла парна оттадаь памятник: гІайгІанга яха нана тІехьахьежаш я дІайолхача гІаргІураша. Дукха ха йоапаш вежарий ГаздановгІар цІерагІа йола музей хьайийллай № 36 йолча школе.

Йолаш я интернациональни доттагІала клуб Сунженски района Орджоникидзевски № 4 йолча школе а. Баялжинов Тодора цІи лелаю цу клубо. Цу революционера вахарах дувца дукха материалаш гулъяьй бераша. Царна кулгаллеш я цар «комиссар» — пионервожати Мархиева Марина — ВЛКСМ XX-ча съезда делегат.

Массе хана берашца бараш бувцаш цІей долча дийнахьа хьоахабе боагІа дикагІбараш: Асхабова Хеди (Урус-Мартанера № 2 йола школа), Ахушкова Соня (Назранера № 1 йола школа), Бесаева Тамара (Мужечара школа), Журина Наталья (Грознера № 5 йола школа-интернат).

Уж ба берий вахар сакъердаме дераш, царна юкъера доттагІал чІоагІдераш дешаре, къахьегаме новкъостал дераш.

Н. ВАСЕНИНА.

ХІара шера чакхйоал пионерски вожатей республикански слет. Укхаза гуллу цІе галстукаш лелаерий эгтара хьамсара бола доттагІий, новкъостий, гІончаш.

Дек иразеча берaлах дола иллеш. АргІ-аргІагІа сцена тІа бувл тайп-тайпарча районий викалаш. Шоай балхах, чакхдаьхача гІулакхех, патриотически интернациональни кхетам луча карагІдаьннарех лувц цар, дІахо де лерхІараш белгалдоах. ТІоараш тохаш тІаэц гулбеннараша Шалински, Гудермесски, Заводской, кхыча районий вожатей къамаьлаш. Фу де деза тахан халкъа, Даьхенна накъадоалаш дахаргдолаш? Цу хаттара, жоп луш да укхаза дувцар. «Кхычарна хьехар ше хІама дика довзаш хила веза», — маІан долаш да дерригa къамаьлаш.

Дукха ха йоацаш Грозне чакхъяьннай отрядни вожатей хьажар-конкурс. Цо хьахьекхар динза дисараш дукха долга, болх цІенхаштта тоабе безилга. Дукханеша дийцар цох лаьца.

Инициатива, творчество, боккхагІчар хьааларга а ца хьежаш шоай болх дІабахьар — из я таханарча пионерски болама керттера девиз. Из дІадех мехка хулаш латтача перестройко. Тахан лоархІаме да къамаьл кІезигагІа а деш, хІаране дег чу дувшаш дола гІулакхаш дар. Из деш ба укх сурта тІа шоана гуш бола пионерски вожатеш.

СУРТАШ ТІА: 1). Грознерча № 1 йолча школа йоккхагІйола вожати Журина Наталья. 2). Сунженски района № 4 йолча школа йоккхагІйола вожати, ВЛКСМ XX съезда делегат Мархиева Марина. 3). Сунженски района Нестеровскерча школа йоккхагІйола вожати Дзангиева Лейла. 4). Урус-Мартановски района № 1 йолча школа йоккхагІйола вожати Асхабова Хьади.

В. ЕЛИЗАРОВА surtaш.

ДІадахача кІирандийнахьа Грозне, «Юбилейный» яхача кинотеатре чакхъяьлар пионерий городской слет. Цига дакъа лаьцар республика столицерча школай пионерски цІеной викалаша.

Инст ца хулаш, мугІарегІа дІаайттаб пионераш. Сатем латт. Кастта хьахоз ека горн, дог тохадолийташ етт фаташ. Зале чуяхь пионерски организаце символ — ЦІе байракх. Советски Союза Гимн лекхачун тІехьагІа, дІайолалу йоккха слет.

Хьахоз дружина советий председателаша телача рапортий дешаш. Пионераша дувц шоай дешарах, поискови балхах, къахьегамах, школьни реформа кхоачашъеча карагІдийннарех. Эгтара хьалхара баркал — партена. Цо деннад советий мехка къонача гражданашта иразе берал, цІена сигале, вахара морзо. ТІаккха мишта Іе йиш я тахан из парти вІашагІъеллача баьччан В. И. Ленина цІи дага ца йохаш, цун сий ца деш.

СУРТА ТІА: пионерий городской слета доакъашхой В. И. Ленина памятника юхе зизаш дахка болх.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

19 МАЙ
I ПРОГРАММА
В. И. ЛЕНИНА ЦІЕРАГІА ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИ КХЕЛЛА ДИ.

7.00 — «Ха».
8.05 — В. И. Ленина цІерагІа пионерски организаци кхеллача Денга. «Вперед, отряды сжатые...». Телевизионни документальни фильм.
9.05 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. «Цкъа хержа никъ». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 1-гІа. «Шиъ вурийтта шу даьнача хана».
10.50, 16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.15 — «Наьна школа».
16.45 — «Академик Лаврентьев». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.25 — ВЛКСМ XX-ча съезда хетадаь пионерски цІей. «Динамо» спорта Дворецера передача.
18.45, 23.30 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «№ 1 йола перемена». Мультипликационни фильм.
19.10 — Юртбоахама знаней университет.
19.55 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. «Цкъа хержа никъ. 1887 — 1893 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 1-гІа. «Шиъ вурийтта шу даьначa хана».
21.00 — «Ха».
21.40 — Паччахьалкхен Центральни Концертни зале Молдаве творчески кагирхойи искусства говзанчийн концерт.
23.45 — Дунен велогонка. Польшера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Боккхийчарна йола Урок». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Физика. 7-гІа класс.
9.05, 14.00 — Французски мотт. Іомабу 1-гІа шу. 11-гІа передача.
10.05 — «Хьамсарча лаьттан оаса». Іилма - довзийтара фильм.
10.35, 11.40 — Географи. 6-гІа класс.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.10 — «Жменяки». Телевизионни художественни фильма премьера. 1-гІа сери.
13.25 — Физика. 10-гІа класс.
13.55 — «Кердадараш».
14.30 — Исторен оагІонаш. ВоккхагІвола воша (А. Ульянов).
17.10 — Берашта. Мультипликационни фильмаш.
17.30 — «ЦІей даькъала хилда шун, къона ленинхой!».
17.50 — «Илли». Фильм-концерт.
18.20 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (нохчий меттала).
18.35 — НГІАССР халкъа артиста У. Димаева цІерагІа республикански конкурс (нохчий меттала).
19.10 — «Поэзи динангара дІайолалу». Дагестана халкъа поэтессаца Фазу Алиевайца хинна интервью.
19.20 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.40 — «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене комсомольций кхаь ноахаца вІашагІкхетар.
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — Болама кхерамзле.
20.50 — «Духхьала сердал...». Іилма-довзийтара фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Жменяки». Телевизионни художественни фильма премьера.
22.50 — «Кердадараш».

20 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Киноафиша.
8.50 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. «Цкъа хержа никъ». 1887 — 1893 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 1-гІа. «Шиъ вурийтта шу даьнача хана». Фильм 2-гІа. «ВІашагІкхетар».
10.50, 16.00, 17.25, 19.40 — «Кердадараш».
16.15 — «Моаршал да хьога, музыка». «Бералла ритмаш» яхача берий хореографически ансамбла концерт.
16.45 — «Іилмани къахьегамен бувзам». Документальни фильмаш: «Из хала кха», «Мухх тесса йнта езий-хьогІ...».
17.30 — ХІанзара дунен болхлой болам.
18.00 — ДІалохх ТАССР заслуженни артиста Р. Курамшина (баян).
18.15 — «Медицина эргалонаш еча хана». Передаче дакъа лоацаш ва СССР унахцІенон министр Е. И. Чазов.
18.45, 22.55 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Капитанаш форда тІа». Телевизионни документальни фильма премьера.
19.45 — И. Стравинский. Концерт.
20.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. «Цкъа хержа никъ. 1887 — 1893 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 2-гІа. «ВІашагІкхетар».
21.00 — «Ха».
21.40 — Политически театр. «Мораль Леонардо». Телевизионни спектакла премьера.
23.10 — «Дунен кагирхойн».
23.45 — Дунен велогонка. Польшера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Кхойтта — ираз дола таьрахь». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Іалам Іомадар. 2-гІа класс.
8.55 — Іилма-довзийтара фильм.
9.05, 14.00 — Немций мотт. Іомабу 1-гІа шу. 39-гІа передача.
9.55 — И. Соколов - Микитов. Вахарен кхолламен оагІонаш.
10.35 — Іалам Іомадар. 2-гІа класс.
10.55 — «Ленинград — Сийлахьча Октябра ага». Іилма-довзийтара фильм.
11.05 — С. Гудзенко поэзи.
11.40 — «Жменяки». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гІа сереш.
14.30, 23.10 — «Кердадараш».
14.35 — «Юртара сахьат». Эргалонаш: Госагропрома инженерни балха хозрасчет юкъейоалаяра проблемех.
17.25 — «Дакъа лаьцараши кхоачашъяьрашин». Документальни фильм.
17.45 — «Республика кхашка» (гІалгІай меттала).
18.00 — «Сделка». Художественни фильм.
19.20 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.40 — «Грозный». Телевизионни документальни фильма премьера.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Илли хьунагІа». Мультипликационни фильм.
20.15 — «Массанена а хІаранена а».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Жменяки». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гІа сери.
22.50 — «Стендови топ кхувсар». Дунен кубок.

21 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Гущдар — теша хала дар.
9.05 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. «Цкъа хержа никъ». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 2-гІа. «ВІашагІкхетар». Фильм 3-гІа. «Вокхха хилар».
11.00, 16.00 — «Кердадараш».
16.15 — «Дин политикен». Телевизионни журнал.
17.05 — «...Ялхайтта шу даьнен бокхагІен».
17.50 — Деша тІехьа — гІулакх. Кагирхой технически кхоллама проблемех.
18.20 — «Иллеца Болгаре гІолла». Эстрадни концерт.
18.45, 23.30 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Дай». Телевизионни документальни фильма премьера.
20.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. «Цкъа хержа никъ. 1887 — 1893 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 3-гІа — «Вокхха хилар».
21.00 — «Ха».
21.40 — Дунен велогонка. Польшера передача.
22.00 — Кинопрограмма. Спецвыпуск.
22.45 — Спортивни гимнастика. Европа чемпионат. «Олимпийский» яхача спорткомплексера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Карусель». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Іалам Іомадар. 4-гІа класс.
8.55 — Іилма-довзийтара фильм.
9.05, 14.20 — Испански мотт. Іомабу 2-гІа шу.
9.35 — «Миссия Ифхангаз-1». Іилма - довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. В. И. Ленин — Октябра баьчча.
10.35, 11.30 — Дезала вахара этикен психологи. 9-гІа класс.
11.05 — Іилма - довзийтара фильм.
12.00 — «Жменяки». Телевизионни художественни фильма премьера. 2, 3-гІа сереш.
14.15 — «Кердадараш».
17.05 — «Халхин-Гол: хоам банза тІом». Документальни фильм.
17.25 — «Школьни вахар» (нохчий меттала).
17.55 — Фильм-реклама.
18.00 — «ТелетІий» (гІалгІай меттала).
18.20 — «ХІана лаьгІъенна шура?». Рейд.
18.30 — «Шоана, юрта кхахьегамхой». Концерт (гІалгІай меттала).
19.00 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
19.20 — «Вай — интернационалисташ» (нохчий меттала).
19.55 — Фильм-реклама.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Н. Дурова хьоашалгІа». 1-гІа дакъа.
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — «Добро пожаловать». Телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Жменяки». Телевизионни художественни фильма премьера. 3-гІа сери.
22.45 — «Кердадараш».

22 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Моаршал да хьога, музыка». «Бералла ритмаш» яхача берий хореографически ансамбла концерт.
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. «Цкъа хержа никъ. 1887 — 1893 гг.». Телевизионни дукха сереш йола фильм. Фильм 3-гІа — «Вокхха хилар».
9.35 — Дунен кагирхойн.
10.10, 16.00, 17.35 — «Кердадараш».
16.15 — Фильм - берашта. «Публикана дукхавезар». А. Куприна «Белый пудель» яхача дувцара мотивех оттадаь.
17.40 — «Железное дело России». Телевизионни документальни фильм.
17.55 — Н. Романовас дІалокха опершта юкъера ареш. Ленинградера передача.
18.15 — Экологаши вайи. Дакъа лоацаш ба: КПСС ЦК член, СССР АН член-корреспондент И. Т. Фролов, СССР АН вице-президент академик А. Л. Яншин.
18.45, 23.05 — «Тахан дунен тІа».
18.55 — «Дело завмага Сиддикова». Телевизионни документальни фильма премьера.
19.30 — Резонанс. Демократин сага бакъонаши. Дакъа лоацаш ба: КПСС ЦК Дунен халкъашта юкъерча отдела заведующе хьалхара заместитель В. Загладин, СССР АН Паччахьалкхени Бокъонийи института директор Кудрявцев, СССР Антисионистски комитета Председатела заместитель С. Зивс, Мински Белорусски митрополит — Филарет. ДІахьор — политически обозреватель Б. А. Калягин.
20.45 — Илли оал «Рябинушка» яхача вокальни триос.
21.00 — «Ха».
21.40 — Спортивни гимнастика. Европа чемпионат. «Олимпийский» яхача спорткомплексера передача.
22.25 — Исполнительски искусства говзанчаш. Барри Дуглас (Великобритани).
23.20 — «Довзалаш — къона кинематографисташ». Короткометражни художественни фильмаш: «ВоІ волча вахар», «Сен».
00.15 — Дунен велогонка. Польшера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Михай сердал». Документальни фильм.
8.35, 9.40 — Музыка. 4-гІа класс. Революцен иллеш.
9.00, 14.05 — Английски мотт. Іомабу 1-гІа шу. 26-гІа передача.
9.30 — «Никъ бехкар». Іилма-довзийтара фильм.
10.05 — Іилма - довзийтара фильм.
10.30, 11.30 — Истори. 7-гІа класс.
11.00 — «Вай беш».
12.00 — «Жменяки». Телевизионни художественни фильм. 3-гІа сери.
13.05 — Шахматни школа. «КІай ладья».
13.45 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин. «Мишта вІаштІехьйоаккхаргья яхь?».
14.00, 23.00 — «Кердадараш».
16.45 — «Литературни пІаьраска» (гІалгІай меттала).
17.00 — «Бракана никъ къовларгба».
17.25 — Фильм-реклама.
17.30 — Іилма — производствана. ДоттагІал дІахо а дода.
18.00 — «Марха кхабар — зуламе гІулакх (нохчий меттала).
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
18.30 — Футбол. СССР кубок. Ахфинал. Перерыв йолча хана — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Н. Дурова йолча хьоашалгІа», 2-гІа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Къаьнача чарахьочун эгІазло». Телевизионни художественни фильма премьера.
22.30 — Стендови топ кхувсар. Дунен кубок.

23 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Украинские посиделки». Фильм-концерта премьера.
8.40 — «Второе дыхание». Телевизионни документальни фильм.
9.20 — Художникех дола дувцараш. Константин Васильев.
9.55 — «Илли сагаца дус». Я. Френкель, Р. Гамзатов, «ГІарагІураш».
11.00 — «Дизза къамаьл». Моттигерча Советий эргалонаш яра балха опытах. Передача дІахьор — политически обозреватель В. П. Бекетов.
12.30 — В. В. Андреев. Музыкальни передача.
13.05 — «Массанена а хІаранена а».
13.35 — «Йолаш я ишта хор». Фильм-концерта премьера.
14.00 — «ДоттагІие». Телевизионни журнал.
14.30, 16.45, 00.15 — «Кердадараш».
14.50 — Сийлахьча Октябра юбилейга. «Исторен довргдоаца мугІараш». «СелаІад». Художественни фильм.
16.35 — «Звучат Нерехтские рожки». «Юбилейный» яхача культура Дворецa ансамбла концерт.
16.50 — Дийна Іалам.
17.55 — «ЦІеча ЖІарга хьарака кІал». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гІа сереш. Перерыв йолча хана (19.25) «Кердадараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — ТелетІий Москва — Вашингтон.
23.00 — Спортивни гимнастика. Европа чемпионат.
23.45 — Эстрадни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — Іилмен техникен. Киножурнал.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Іуйранара почта».
9.30 — «Къаьнача чарахьочун эгІазло». Художественни фильм.
10.15 — «Кхалсага барзкъа тІадувха». Документальни фильма премьера.
10.35 — Стендови топ кхувсар. Дунен кубок.
11.05 — Читински студе телевидене программа.
12.10 — Г. Лорке стихашта йилла С. Тначева вокальни цикл. Кхоачашъю «Меридиан» яхача триос.
12.30 — «Дублер начинает действовать». Субтитрашца художественни фильм.
13.55 — «Ивасик - Телесик». Мультипликационни фильм.
14.05 — «Дикадар алар». Телевизионни спектакла премьера.
15.40 — Концертни студе Останкино СССР АПН психологически Іилмай докторца Ш. А. Амонашвилеца вІашагІкхетар.
17.10 — «УнахцІено».
18.00 — «Нохч-ГІалгІайчен кІира».
18.10 — Къахьегама ресурсех боагІа пайда эцар (нохчий меттала).
18.40 — «Зулами тІаІазари». Документальни фильм.
19.00 — «Закон. Бокъо. Мораль».
19.30 — «Шун дехарца». Концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Гандбол. СССР чемпионат. МаІанах. СКА (Минск) —МАИ. Минскера передача.
20.50 — «Малхо лу энерги». Іилма - довзийтара фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Тревожный вылет». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

24 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Іуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Говза бераш». Іилма-довзийтара фильм.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гІулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Іуйранара почта».
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцІено». Дакъа лоацаш ва СССР унахцІенон министр академик Е. И. Чазов.
14.45 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Ташкентера передача.
15.30, 19.25, 22.40 — «Кердадараш».
15.35 — «Азовски форд». Телевизионни документальни фильма премьера.
16.30 — «Призвание». Телевизионни журнал.
17.00 — «ТІеххьара трубаш цІенъер», «Сагото — аьшипхьар». Мультипликационни фильмаш.
17.20 — «Яздархой Даьхен». ЦІа - музее филологически Іилмай докторца В. Н. Баранова дешархошца вІашагІкхетар.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Мишта салоІ вай?».
19.30 — Экрана тІа киноиомеди. «Виъне дегаш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Спортивни гимнастика. Европа чемпионат.
22.45 — «Футбольни обозрени».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дІаотта!
8.20 — «Тревожный вылет». Художественни фильм.
9.45 — Дунен музыкальни культура гаызера. С. Пронофьев.
10.35 — «Эрсий къамаьл».
11.05 — Сийлахьча Октябра 70 шу дизара. Къамий театрий фестиваль. «Пиросмани, Пиросмани...». Литовски ССР нагирхой Паччахьалкхен театра фильм-спектакла премьера.
13.20 — «Дунен кагирхойн».
14.05 — Дунен халкъашта юкъера автоаралли «Лада». Таллинера репортаж.
14.25 — Камера дунен чу хьеж.
15.35 — «Шо сона чІоагІа деза».
16.00 — Йовзаш йола произведенеш. Бовзаш бола кхоачашдераш. Л. Бетховенен Ф. Листен произведенеш кхоачашъю Д. Сгураса (Греци).
17.00 — «Гущдар — теша хала дар».
18.00 — В. Гаврилин — «Сайре». Вокально - инструментальни цикл.
18.35 — «Госпожа Тундар». Документальни фильма премьера.
18.55 — Болама кхерамзле.
19.00 — «Города ашараш». Ереванера трансляци.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Фаьггий ворда». Теннмий спектакль.
20.15 — «Плюс энергетика». Телевизионни документальни фильма премьера.
20.45 — Тенниса урок. 2-гІа передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Доазол дехьарча фильма экран. «Алиби будет обеспечено». «Телефон Полици 110» яхача циклацара (ГДР).

РАДИО

19 МАЙ
В. И. ЛЕНИНА ЦІЕРАГІА ЕРРИГСОЮЗНИ ПИОНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИ КХЕЛЛА ДИ.

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — «Ленина васкеташта тешаме да».
8.46 — 9.00 — А. Шахбулатова ашараш.
9.15 — «Производственни низех пайда мишта эц?» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Марха кхабари унахцІеной». Беседа (гІалгІай меттала).
16.16 — «Закон — кердадаккхара инструмент».
16.31 — 17.00 — «Шоана, производстве хьалхалаттараш». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Теркалде — опыт. ЖаІуна Г. Муцагова бригаде.

20 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Илли оал Т. Дадашевас.
11.15 — «Болхлой уйлаш» (гІалгІай меттала).
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче (гІалгІай меттала).
15.15 — «Барт болча дезале».
15.35 — 15.45 — «Социалистически яхьа дневник».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера хьал (гІалгІай меттала).
16.15 — «Вахара хьисап — советски».
16.35 — Юртбоахама знаней радиошкола.
16.45 — 17.00 — «Бакъдолчун ха». Беседа.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).

21 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Реклама.
8.40 — 9.00 — «Ца малар — вахара хьисап».
11.15 — Ювцаш я политически экономически дешара эргалоний проект (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гІолла».
11.50 — 12.00 — Реклама.
15.15 — 15.30 — «Патриот» (гІалгІай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагІий оазаш».
17.31 — «Нохч-ГІалгІай поэзи ашарашка» яхача циклацара передача.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).
18.40 — «Атеист». Радиожурнал.
18.55 — 19.00 — Ашараш.

22 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Интернационализм— вай вахара закон» (нохчий меттала).
8.50 — 9.00 — Реклама.
11.15 — 12.00 — «Говзала дукха бесаш» яхача циклацара. Ачхой - Мартановски района Ореховски культура ЦІен художественни самодеятельноста доакъашхой выступлени.
15.15 — «Сина цІенал». М.-С. Плиева романа оагІонаш (гІалгІай меттала).
15.30 — 15.40 — Ашараш.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Эргалонаш: гІулакхаши проблемаши» (гІалгІай меттала).
17.31 — «ЦІен сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.00 — «Керда хоамаш».
18.30 — «Барзкъаш тега цех аргІе».
18.40 — 19.00 — «Сатирически микрофон».

23 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 8.45 — «Цхьан каьхата лерагІа» (нохчий меттала).
10.15 — РадиоладувгІархой хаттараштa жоп лу — г. Грозне керттерча архитектора Ж. Кадиева.
10.35 — 10.40 — Ашараш.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Эргалоний наькъагІа». Гергача истола тІара къамаьл.
12.40 — «Поэзен минуташ» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Реклама.
15.15 — «Вахар ашаращца» яха передача.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

1987 ш. 19 мае денз 22 мае кхаччалца «Орбита» яхача фирменни тика «Вега» яхача Бердски производственни объединенеца цхьана «ВегаЙца салаІа» яхача девизагІа чакхйоаккхача миччахьа дІа-хьа кхахьа йиш йола радиоаппаратура йохкара-выставке хьех шо.

«Вега» марках йола миччахьа дІа-хьа кхахьара лаьрхІа радиоаппаратура — из: геттара дика оази, атта управлени еш йола, лелаеш тешаме компактни йола, маьха дукха еза йоаца хІанзара дизайн.

Эцархошта лаьрхІа:

— продукце шерра ассортимент я;

— консультаце е объединене специалисташ ба:

— рекламни изданеши сувенираши я;

— йохкара - выставка йолча дийнахьа эцача изделешка йохкалехьа 100-процентно хьож;

— выставка йолча деношка эцача «Вега» 326, 328 яхача магнитола гаранти 2 шерага кхаччалца Іаьхъю.

Керда ярш!

Мехка кхы йоаца массови дІа-хьа кхухьа, дІаувттаеш хьайоахаш колонкаш йола «Вега-335» стереомагнитола.

«Вега МП 120» - стерео кассетни магнитофон - приставка, цун кхыйолча аппараташта юхе обзор, откат, программировани хиларца башхало я.

Хьамсара эцархой, тхо хьеж шуга тхоай тика тІа.

Тха адрес: г. Грозный, В. И. Ленина цІерагІа пр. 104. Телефонаш: 3-57-57, 3-73-19.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместтела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-64, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84, культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ02240. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1902.